

আপুনি কিবা কবনেকি ?

পংকজ ঠাকুৰ

পৰিবেশক :

বীণা লাইব্ৰেৰী

কলেজ হোষ্টেল ৰোড

গুৱাহাটী-৭৮১০০১

প্রকাশক :

মনোৰঞ্জন দে

কোকৰাঝাৰ

প্রথম সংস্কৰণ—১৯৮২

মূল্য—৫.৫০

মুদ্রাকৰ :

জয়ন্তী ঘোষ

শিবশক্তি প্ৰেছ

২৮জি, অৰিনাশ ঘোষ লেন

কলিকতা-৬

সূচী পত্ৰ

- ১। আধুনিক দাম্পত্য জীৱন—১
- ২। আধুনিক দাম্পত্য জীৱন—২
- ৩। বিবাহ বনাম বিচ্ছেদ
- ৪। প্ৰেম অনন্ত
- ৫। আপুনি কিবা কবনেকি ?
- ৬। অভাৱনীয়
- ৭। অগ্নি দুঃখ
- ৮। খালী ঠাই পূৰণ
- ৯। সদানন্দ বৰুৱাৰ মুকলি চিঠি
- ১০। কিতাপ পঢ়িছা ?
- ১১। হতাশ নহবা

Shine up high,
 Shine down on earth,
 Till life's own source runs dry—
 Shine on—
 for all your blooming worth,
 So say
 both sun
 and I !

—Vladimir Mayakovsky

আধুনিক দাম্পত্য জীৱন—১

চহৰখনত আদৰ্শ আধুনিক দাম্পতিৰ এটি চাৰ্ভে চলালে ৰিপৰ্টৰ প্ৰথম আসনত বকুৱা দাম্পতিয়ে ঠাই পাব। তেনে সন্মান নাপাবলৈ বকুৱা দাম্পতিৰ নাই কি? মিঃ বকুৱা আৰু মিচেচ্ বকুৱাৰ দাম্পত্য জীৱন তথা দাম্পত্য প্ৰেম কুৰি বছৰীয়া প্ৰাচীন। যোৱা কুৰি বছৰে তেওঁলোকে সুখেৰে দিন কটাইছে বুলি জনা যায়। এওঁলোকৰ দুটি—সন্তানৰ প্ৰথমটি শ্ৰীমান সম্ৰাটে পাৰদৰ্শিতাবে দিল্লীস্থ পশ্চিমীয়া শিক্ষানুষ্ঠানত পঢ়ি আছে। দ্বিতীয় সন্তান শ্ৰীমতি আইৰিণে শান্তি-নিকেতনত পঢ়ি আছে। ঘৰত মাথো মিঃ বকুৱা, মিচেচ্ বকুৱা আৰু বকুৱা দাম্পতিৰ বিভিন্ন কামৰ সহাৰৰ বাবে এক ডজন বিভিন্ন চাকৰিয়াল। মিঃ বকুৱা নামী অন্তৰ্জাতিক প্ৰতিষ্ঠান এটিৰ ভাৰতীয় শাখাৰ ঘাই বিষয়া। তাৰোপৰি তেখেত বিভিন্ন গুৰুত্বপূৰ্ণ সমিতি, কমিটিৰ অনাৰেৰী চেয়াৰমেন জাতীয় পদৰ অধিকাৰী। এনেধৰণৰ বাজত্ৱ পদত মিঃ বকুৱা সঁচাই অতি উপযুক্ত, প্ৰতিপত্তিসম্পন্ন, নামী ব্যক্তি যাৰ বাবে মিচেচ্ বকুৱাই নহয়, ওচৰ-চুবুৰীয়া আদিয়েও মাজে মাজে গৌৰৱ কৰে। মিঃ বকুৱাৰ এই সন্মানিত অৱস্থাৰ গহীন লৈ মিচেচ্ বকুৱাৰ ব্যক্তিত্বয়ো কিছু গা কৰি উঠিল। মাজে মাজে মিঃ বকুৱাৰ লগতে মিচেচ্ বকুৱায়ে বিভিন্ন সভাসমিতি, চাহমেল, ভোজমেল আদি অনুষ্ঠানৰ ভাগ লবলৈ নিমন্ত্ৰণ পালে। মিচেচ্ বকুৱাই এই সুবিধা বিলাক তেখেতৰ ভৱিষ্যত জীৱনৰ উন্নতিৰ চুইচ

হিচাপে ধৰিলে সেই সুযোগৰ ব্যৱহাৰ কোনোবাই বজাৰৰ ডাইলৰ লগত অহা কাগজখনলৈকে ব্যৱহাৰ কৰাদি সুন্দৰকৈ কৰিলে। পৰিণামত মিচেচ্ বৰুৱাই বিভিন্ন মহিলা সমিতিৰ সভা, শিশুমেলা, বানপ্ৰপীড়িত লোকৰ সাহায্যার্থে এহেজাৰ টকা দিবলৈ লাখটকীয়া বিচিত্ৰানুস্থানৰ আয়োজন কৰা আদি কামত উপদেষ্টা আদি হৈ অংশ ল'বলৈ অকল-শৰীয়া আমন্ত্ৰণ পাবলৈ ধৰিলে। ঘৰুৱা যা জপ্তালহীন মিচেচ্ বৰুৱাই নিজকে সেই সমাজ সেৱাৰ জোৰাৰত উটুৱাই দিয়াত একো বাধা নাপালে। মিঃ বৰুৱায়ে বেয়া পোৱাৰ কোনো কাৰণ নাই। কিয়নো, ঘৰত এনেয়ে বহি থকাতকৈ অলপ সমাজসেৱা জাতীয় কামত নিজকে ব্যস্ত ৰাখি এটা স্বচ্ছন্দ জীৱন যাপন কৰাত মিঃ বৰুৱা পক্ষপাতী। এনে কাৰ্য্যই তেওঁলোকৰ দাম্পত্য জীৱনত একো অসুবিধা নকৰিব বুলি মিঃ বৰুৱা আৰু মিচেচ্ বৰুৱা দুয়ো একমত।

গতিকে মিচেচ্ বৰুৱাৰ তথাকথিত সামাজিক জীৱন আৰম্ভ হ'ল। অতি কম সময়ৰ ভিতৰতেই তেখেতে প্ৰয়োজনীয় পাৰদৰ্শিতা দেখুৱাই এখন সুকীয়া আসন গজগজীয়াকৈ তৈয়াৰ কৰি ল'লে। মিচেচ্ বৰুৱাৰ দৰে সামাজিক প্ৰাণীৰ থাকিব লগা বৈশিষ্ট্য—বিভিন্ন নামী আৰু দামী হোটেল—ৰেষ্টোৰাত নিয়মিতভাৱে ডিনাৰ, প্ৰীতি চাহমেল আদিত অংশ গ্ৰহণ, আপ্যায়ন আদি মিচেচ্ বৰুৱাই অনায়াসে আয়ত্ব কৰিলে। মিচেচ্ বৰুৱাই এই নতুন জীৱনৰ আৰম্ভনিত সমাজলৈ অগ্ৰতম বৰঙণি হ'ল এটি নৈশ ক্লাব। চহৰখনত এটি নৈশ ক্লাবৰ অভাৱ অনুভৱ মিচেচ্ বৰুৱাই নহয় পুৰুষমহিলা নিৰ্বিশেষে তেখেতৰ সকলো সহযোগীয়েই অনুভৱ কৰিলে। দিনত বিভিন্ন কামত নিজকে ব্যস্ত ৰাখিলেও দীঘলীয়া ৰাতিবোৰ সুন্দৰকৈ উপভোগ কৰাৰ কোনো ব্যৱস্থা নথকাত, মিচেচ্ বৰুৱাৰ বাবে ৰাতিবোৰ বৰ দীঘল যেন লগা হ'ল আৰু এনে নিষ্কৰ্মা, ব্যস্ততাহীন জীৱনে মিচেচ্ বৰুৱাক কিবা এক অনামি নিচাৰ প্ৰতি উন্মত্ত কৰি তুলিলে। গতিকেই তেখেতে এই বিলাকৰ অৱসান ঘটাই অনেক সুখী মানুহৰ সুখ আৰু অলপ বঢ়াই তুলিবলৈ, 'ইউনিট ইন্ ডাইভাৰচিটি'ৰ

দৰে শ্ল'গানত বিশ্বাস কৰি বিশৃঙ্খলাতাবে জীৱনৰ শৃঙ্খলা আনিবলৈ এটি নৈশ ক্লাবেই একমাত্ৰ আহিলা বুলি গণ্য কৰি তাক গঢ়ি তোলাত উঠিপৰি লাগিল। মিচেচ্ বৰুৱাৰ এই মহান প্ৰস্তুতিত তেখেতৰ প্ৰিয় বন্ধু মিঃ ছুৰৰা, মিঃ কিডৱাই, মিঃ চহৰীয়া আৰু মিঃ গুপ্তই অকুণ্ঠ সাহায্য আগবঢ়ালে। কোৱা বাতুল্য, এই কেইজন বন্ধুৰ অবিহনে মিচেচ্ বৰুৱাৰ বহু সময়ত ভীষণ অসুবিধা হ'লহেতেন। কিবা কামত ৰাতি পলম হৈ গ'লে মিচেচ্ বৰুৱাক ঘৰত থৈ আহেগৈ ওপৰত উল্লেখিত কোনো এজন বন্ধুৱেই। মাজে মাজে ল'ৰা-ছোৱালীহালক চাবলৈ যাওঁতে এৰ'ড্ৰোমত নিজৰ গাড়ীৰে থৈ আহেগৈ সেইসকল বন্ধুৰ এজনেই। আনকি দিল্লী, কলিকতাত ন-দহ দিন থাকি ল'ৰা-ছোৱালীৰ তত্ত্বাৱধান কৰাত বা অন্য কামত দূৰস্থ চহৰত অকলে থকাৰ অসুবিধা অনেক। সেই কথা মিঃ গুপ্ত, মিঃ ছুৰৰা আদিয়ে ভালকৈয়ে অনুভৱ কৰে। গতিকেই তেওঁলোকে নিঃসঙ্কোচে বহুসময়ত নিজৰ কাম বাদ দিও মিচেচ্ বৰুৱাৰ লগত যায় আৰু সেই কেইদিন একে হোটেলতেই থাকি মিচেচ্ বৰুৱাক যাৱতীয় কামত সহায় কৰি দিয়ে। মিচেচ্ বৰুৱাই আচলতে বন্ধুত্বপূৰ্ণ এনে সহায় বেয়া নাপায় আৰু এনেবিলাক কাৰ্য্যত তেখেতে মিঃ বৰুৱাক আমনি দিয়াটো উচিত বুলি নাভাবে।

অনেকৰ মনত মিঃ বৰুৱা আৰু মিচেচ্ বৰুৱাৰ দাম্পত্য-জীৱন সম্পৰ্কে সন্দেহৰ উদ্ৰেক হ'ব পাৰে। কিন্তু তেওঁলোকৰ দাম্পত্য-জীৱন ইমান শান্তিপূৰ্ণ যে দুয়োৰে মাজত সামান্যতম উচ্চ-বাচ্যও কাৰো কেতিয়াও পৰিলক্ষিত নহয়। আৰু প্ৰকৃতপক্ষে তেনে হ'বলৈ একো সুবিধাই নাই।

তেওঁলোকৰ এই শান্তিপূৰ্ণ, শীতল জীৱনৰ মূল কাৰণ হ'ল মিঃ বৰুৱা আৰু মিচেচ্ বৰুৱাৰ ব্যক্তিগত জীৱনৰ নিখুঁত কাৰ্য্যতালিকা। মিঃ বৰুৱা পুৱা ন বজাত নিজা গাড়ীৰে অফিচলৈ ওলাই যায়। ছপৰীয়া আহাৰৰ ব্যৱস্থা অফিচতে হয়। আবেলি পাঁচ বজাত ঘৰ পাই দুঘণ্টামান জিৰণি লোৱাৰ পাচত মিঃ বৰুৱাহঁতৰ বাবে থকা কোম্পানীৰ

আচুতীয়া ক্লাবলৈ ওলাই যায় ; আৰু দুখনটামান ব্ৰীজ খেলাৰ পাচত বৰুৱা ঘৰলৈ উভটি আহে ডিনাৰ খাই নিশাটো আৰামেৰে কটাবলৈ। এইয়াই মিঃ বৰুৱাৰ সচৰাচৰ দৈনন্দিন জীৱন। মিচেচ্ বৰুৱাৰ নিয়ম অলপ বেলেগ। পুৱা আট বজাত বেড্-টি পান কৰি চাবে ন বজাত দুই এক বন্ধুবান্ধৱ সহ ব্ৰেকফাষ্ট কৰি চাবেবাৰ বজাত লাঙ্গ খাই জৰুৰী কাম থাকিলে লগে লগেই ওলাই যায়। অৱশ্যেই অলপ জিৰনি লৈ মিঃ বৰুৱা অহাৰ আগে আগে নিজৰ গাড়ীৰে মিচেচ্ বৰুৱা ওলাই যায়। বাহিৰতে ডিনাৰ খাই নিৰ্দিষ্ট সময়ত ক্লাবত উপস্থিত হৈ সোনালী পানীয়ৰ সহায়েৰে দিনটোৰ ক্লান্তি দূৰ কৰি সেই সোনালী নিচাৰ আবেশতেই আৰু কিছুসময় ক'টাই ৰাতি এক-দুই বজাত সাধাৰণতে মিচেচ্ বৰুৱা ঘৰলৈ ঘূৰি আহে। এই পথছোৱা তেখেতক কোনোবা এজন বন্ধুৱে সৌজন্যতাৰ খাতিৰতেই থৈ যায়হি আৰু প্ৰায়েই মিচেচ্ বৰুৱাৰ গাড়ী ডাইভাৰে আগতেই ঘৰলৈ লৈ আহে। মিঃ বৰুৱাই মিচেচ্ বৰুৱাৰ এই বিলম্বিত প্ৰত্যাবৰ্তন পছন্দ নকৰিলেও নিজৰ টোপনি খটি কৰি এই যাত্ৰাৰ অৱসান ঘটাবলৈ যোৱাটো বুদ্ধিমান ব্যক্তিৰ কাম নহয় বুলি ভাবে। আৰু তাৰ দ্বাৰা মিচেচ্ বৰুৱাৰ ব্যক্তি স্বাধীনতাত হস্তক্ষেপ কৰা হ'ব বুলিও মিঃ বৰুৱাৰ বিশ্বাস।

মিচেচ্ বৰুৱায়ে মিঃ বৰুৱাৰ সৰল দৈনন্দিন জীৱনত অলপো আমনি দিবলৈ চেষ্টা নকৰে। কিবা প্ৰয়োজনীয় বিশেষ কথা থাকিলে টেলিফোন যোগেই পতা হয়। এইয়াই সংক্ষেপে বৰুৱা-দম্পতিৰ দৈনন্দিন কাৰ্য্যসূচী। অৱশ্যে লৰা-ছোৱালীহাল বন্ধু আদিত ঘৰলৈ আহিলে এই কটিনৰ কিছু তাৰতম্য ঘটে।

এতিয়া এই কথা সহজেই অনুমেয় যে দুয়োৰো ব্যক্তিগত জীৱন ভিন্ন ঘূৰীয়া হলেও দুয়োৰে মাজত পৰিস্থিতি সাপেক্ষে এটি মৌন বুজা-পৰা হৈ গৈছে আৰু তাৰ ফলতেই মিঃ বৰুৱা আৰু মিচেচ্ বৰুৱাৰ দাম্পত্য জীৱন মন্থৰ আৰু শান্তিপূৰ্ণ বুলি সকলোৱেই বিবেচনা কৰে। বৰুৱা দম্পতিৰ আধিক স্বাচ্ছন্দ্য আৰু দুয়োৰে সুন্দৰ সামাজিক স্বীকৃতি

সকলোৰে সঁধাৰ বস্তু। এই সকলো সাৰ্থকতাৰ মূলতেই তেওঁলোকৰ সুখী আৰু আদৰ্শনীয় দাম্পত্য-জীৱন বুলি সকলোৱে অন্তঃকৰণেৰে বিশ্বাস কৰে ; সেই লৈয়েই ঘটনাটো ঘটিল।

মিঃ বৰুৱা আৰু মিচেচ্ বৰুৱাৰ এই মধুৰ দাম্পত্য-জীৱনৰ সুযোগ লৈ বহুতেই বহুতো কাম হাচিল কৰি লৈছে। এদিন হঠাতে মিচেচ্ বৰুৱাই দুপৰীয়া জিৰণি লওঁতেই এখন জৰুৰী চিঠি পালে। চিঠিখনত লিখিছিল :

মিচেচ্ বৰুৱা আপোনাক আমনি দিবলৈ পাই আমি অতিশয় দুঃখিত। কিন্তু এইবাৰ আমাৰ লিষ্টত পৰিছে আপোনাৰ নাম। আপোনালোকৰ সুখী দাম্পত্য-জীৱনৰ বাবে আমি অতিশয় আনন্দিত। আপোনালোকৰ এই শান্তিময় যৌথজীৱন আমি অনন্ত কাললৈ বিয়পি থকাটো কামনা কৰো। সেয়ে অহা দহ তাৰিখে তলত উল্লেখিত স্থান আৰু সময়ত লিখামতেই একলাখ টকা থৈ আহিবলৈ জনোৱা হ'ল। অৱশ্যেই আপোনাৰ প্ৰিয় স্বামী মিঃ বৰুৱাক চিৰদিনৰ বাবে হেৰুৱাব। তেখেতৰ জীৱন তথা আপোনাৰ সুখৰ জীৱন বৰ্তমান আমাৰ হাতৰ মুঠিত। আশাকৰো আমাক আৰু বেচি দুৰ আগবাঢ়িবলৈ নিদি আপোনাৰ সুখী সংসাৰ আৰু সুখৰ কৰি তুলিব। মনত ৰাখিব—অৱশ্যেই বিপদ অনিবাৰ্য।

ইতি—দলপতি ই, ডি, পি,

চিঠিখন পাই মিচেচ্ বৰুৱা কিছু সময় শুক হৈ ৰ'ল। চিঠিৰ আদৰ-কাৰ্যদা আৰু দলৰ নাম দেখি মিচেচ্ বৰুৱাই বুজিলে পৰিস্থিতি অতি জটিল। 'ইকন'মিকেলি ডিপ্ৰেচড পাৰ্টি'এ এতিয়ালৈকে যিমানবাৰ এনে কাৰ্য্যৰ নটিছ দিছে, সকলোতেই চুক্তিমতেই কাম কৰিছে। এওঁলোকৰ কথাৰ লৰচৰ নাই। চিঠিখন পাই পুনৰাৰ পঢ়াৰ পাচত মিচেচ্ বৰুৱাই হঠাতে এটি নতুন কথাৰ সন্তোদ পোৱা যেন দেখা গ'ল। যি কি নহওক, চিঠিত উল্লেখিত নিৰ্দ্ধাৰিত দিনটোলৈ ধৈৰ্য্যেৰে মিচেচ্ বৰুৱাই বাট চালে।

অৱশেষত দিনটো আহিল। নিৰ্দিষ্ট সময়ত মিচেচ্ বৰুৱাই সৱধানে কোনেও গম নোপোৱাকৈ গাড়ীখন লৈ ওলাই আহিল আৰু নিৰ্দিষ্ট ঠাইডোখৰ পালেহি। গাড়ী ৰখাই তীক্ষ্ণ দৃষ্টিৰে কেউফালে চাই কাকো নে দেখি অস্বস্ত হ'ল মিচেচ্ বৰুৱা।

সৱধানে আহি অতি তৎপৰতাৰে মিচেচ্ বৰুৱাই ঠিক ঠাইত সন্তুৰ্ণে পেকেটটো থৈ গুচি আহিল। লৰা-লৰিকৈ মিচেচ্ বৰুৱা গুচি আহিল। পেকেটটোৰ ভিতৰত কিন্তু এক লাখ টকা নাছিল। আছিল মাত্ৰ এখন চিঠিহে। তাত লিখা আছিল : ‘...আশা কৰো আপোনা-লোকৰ প্ৰতিজ্ঞা পালন কৰাত পলম নকৰে। ইতি—

মিচেচ্ বৰুৱা।

আধুনিক দাম্পত্য জীৱন—২

এনেকুৱা গুৰুত্বপূৰ্ণ চিঠি এখন পঢ়াৰ পিছত ভাঁজ লগাই পকেটত ভৰাই থ'ব লাগে নে টুকুৰা-টুকুৰাকৈ ফালি পেলাই দিব লাগে মিঃ বৰুৱাই পটুকৰে একো স্থিৰ কৰিব নোৱাৰিলে।

মিঃ বৰুৱা এটা বিদেশী ব্যৱসায়িক বেক্সৰ দায়িত্বপূৰ্ণ ডেকা অফিচাৰ অফিচত বহু ব্যস্ততাৰ মাজতো প্ৰতিজন ক্লায়েণ্টকে ‘কেৱল আপোনাৰ বাবেই অপেক্ষা কৰি আছে’ জাতীয় হাঁহিৰে আদৰণি জনাই— ‘আপোনাক সহায় কৰিবলৈ পাই অত্যন্ত আনন্দিত হ’লো’ বা ‘আপোনাক আকৌ সহায় কৰিবলৈ আমি ইচ্ছুক’ জাতীয় হাঁহি এটিৰে বিদায় দিয়াটো মিঃ বৰুৱাৰ নিচিনা অফিচাৰৰ প্ৰথমে দায়িত্ব আৰু ক্ৰমে স্বভাৱ, বিশেষত্ব, ব্যৱসায়িক প্ৰতিভাৰ পৰিচয়, প্ৰতিষ্ঠানটিৰ গৌৰৱ অক্ষুণ্ণ ৰখাৰ এটি আহিলা,—পদোন্নতিৰ সহায়ক, একেধৰণৰ নীৰদ কামৰ তিক্ততা, অৱসাদ পাহৰিবলৈ এটি সুযোগ আৰু কেতিয়াবা ই কাৰোবাৰ মনৰ মাজত দীৰ্ঘকালীন ৰঙা টো তোলাৰো প্ৰথম পদক্ষেপ হৈ পৰিব পাৰে বা হৈ পৰাৰ প্ৰচুৰ সম্ভাৱনা থাকে।

শ্ৰীমতী সুমন দেৱীৰো তেনেকুৱাই হৈছিল। পিছত বহুবাৰ বহু প্ৰসঙ্গত এইকথা ওলাইছিল আৰু এই প্ৰসঙ্গৰ অৱতাৰণা হ’লেই মিঃ বৰুৱাই ‘সেয়া অতি সাধাৰণ কথা’ জাতীয় ভাব এটি প্ৰকাশ কৰিবলৈ প্ৰয়োজীয় হাঁহি-মিহলি ৰূপ এটি ফুটাই তুলিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল আৰু আলোচ্য হাঁহিটিৰ নিখুঁত প্ৰতিফলনৰ প্ৰমাণ পাই ভিতৰি ভিতৰি তেখেত একাধিকবাৰ আনন্দত ওফন্দি পৰিছিল বুলি শুনা যায়।

সুমন দেৱী এটি সৰ্বভাৰতীয় শিল্প উদ্যোগৰ জনসম্পৰ্কৰক্ষী বিষয়া। চাকৰিৰ গুৰুত্বলৈ চাই সুমনদেৱী বুদ্ধিমতী, শিক্ষিতা আৰু দায়িত্বশীলা বুলি সহজেই অনুমান কৰা যায়। চৌখিন কচিবোধ, মাৰ্জিত ব্যৱহাৰ

আদিৰ সংমিশ্ৰণৰ ফলত হোৱা তেওঁৰ মোহনীয় ব্যক্তিত্বই সহজেই সকলোৰে দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিব পাৰিছিল। ব্যক্তিগত একাউণ্ট আৰু অফিচৰ দায়িত্বত মিঃ বৰুৱাৰ বেঙ্কলৈ শুমন দেৱীৰ নিয়মীয়া আগমন এটি স্বাভাৱিক ঘটনা। মিঃ বৰুৱাৰ লগত শুমন দেৱীৰ প্ৰথম পৰিচয়ো ব্যৱসায়িক লেনদেন লৈয়ে হৈছিল। তাৰ মাজতেই শুমন দেৱীৰ দুই এটি ইঙ্গিতময় ব্যৱহাৰ, চাল-চলন, আৱ-ভাৱে মিঃ বৰুৱাক অলস মুহূৰ্তত অনেক কথা ভবাই তুলিছিল। ইতিমধ্যেই শুমন দেৱী আৰু মিঃ বৰুৱাৰ মাজত এটি মধুৰ বন্ধুত্বপূৰ্ণ সম্পৰ্কই গঢ় লৈছিল।

শুমন দেৱীৰ জন্মদিন উপলক্ষে সন্ধিয়া হোটেল ব্লু-ষ্টাৰত আয়োজিত চাহ-মেললৈ মিঃ বৰুৱাই আমন্ত্ৰণ পালে আৰু লগে লগেই বৰুৱাই যোৱাৰ সিদ্ধান্ত কৰিছিল। অফিচ এৰাৰ আগে আগে শুমন দেৱীয়ে টেলিফোনেৰে জনোৱা ব্যক্তিগত নিমন্ত্ৰণৰ পিছত সেই সিদ্ধান্ত মিঃ বৰুৱাৰ মনত সুন্দৰ যেন ভাব হ'ল—নোযোৱাৰতো প্ৰশ্নই নুঠে। চাহ-মেল অতি আনন্দমুখৰ পৰিবেশেৰে শেষ হ'ল। সকলো আমন্ত্ৰিত অতিথি উভতিবলৈ সাজু হ'ল। এনেতে শুমন দেৱীয়ে অসুবিধা নহলে আৰু কিছু সময় বৈ যাবলৈ মিঃ বৰুৱাক অনুৰোধ কৰিলে। কিছুমান ছোৱালীৰ অনুৰোধ বন্ধা নকৰি নোৱাৰি বুলি শুনা কথাষাৰ মিঃ বৰুৱাৰ সেই মুহূৰ্তত সঁচা যেন ভাব হ'ল। শুমন দেৱীও তেতিয়া মিঃ বৰুৱাৰ বাবে তেনে এক ছোৱালী।

বৰুৱা বৈ গ'ল। আৰম্ভ হ'ল ব্যক্তিগত অনেক কথাৰ মুকলি আলোচনা। আলোচনাৰ মাজলৈ ধূমায়িত কফিৰ পিয়ালাৰ একাধিক-বাৰ আগমনে সময়ৰ ব্যৱধান কমাই অনা যেন অনুভৱ হ'ল। অনেক কথাৰ মাজেৰে শুমন দেৱীয়ে অতি পৰিস্কাৰকৈ স্বাভাৱিকভাৱে তেওঁ মিঃ বৰুৱাক ভালপোৱাৰ কথা প্ৰকাশ কৰিলে। মাত্ৰ প্ৰেম বা ভালপোৱা শব্দটো ব্যৱহাৰ নকৰি পাকে-প্ৰকাৰে বিষয়বস্তু ব্যক্ত কৰিলে আৰু মাজে মাজে মিঃ বৰুৱাৰ মুখৰ অভিব্যক্তিৰ পৰা মনৰ ভাব বুজাৰ চেষ্টা কৰি সন্মতিসূচক উত্তৰ এটালৈ অপেক্ষা কৰি ব'ল।

প্ৰেম, ভালপোৱাৰ সম্পৰ্ক এটা ৰচনা কৰাৰ ইচ্ছা এটা বহুদিন পৰাই মিঃ বৰুৱাৰ মনৰ মাজত আছিল। মাত্ৰ অগাধ অনেক ইচ্ছা, আগ্ৰহ, দায়িত্বৰ সন্মিলিত হেঁচাত সেই ইচ্ছা তল পৰি আছিল আৰু উপযুক্ত সুযোগ আৰু উদ্যোগৰ অভাৱে অধিক বাধা দিছিল। সেয়ে শুমন দেৱীৰ প্ৰচেষ্টাত বৰুৱা ৰোমাঞ্চিত হ'ল; আৰু শুমন দেৱীক বেয়া পাবলৈ মিঃ বৰুৱাই কোনো কাৰণেই বিচাৰি নাপালে। সহজ ভাষাত শুমন দেৱীকো বৰুৱাৰ ভাল লাগিছিল। শুমন দেৱীৰ প্ৰস্তাৱৰ প্ৰতি সন্মতি জনাই পিছৰ দেওবাৰটোত লাঞ্চৰ নিমন্ত্ৰণ দি বৰুৱাই তেওঁক হোটেলৰপৰা ঘৰৰ সন্মুখত আগবঢ়াই থোৱালৈকে ৰাতি যথেষ্ট গভীৰ হৈছিল।

শুমন দেৱী আৰু মিঃ বৰুৱাৰ এই সম্পৰ্ক প্ৰায় দুবছৰ চলাৰ পিছত ইয়াৰ স্বাভাৱিক পৰিণতি হিচাপে তেওঁলোকৰ বিয়া হৈ গ'ল। বিয়াৰ বন্দৰত জিৰণি লৈ মিঃ বৰুৱা আৰু শুমন দেৱীৰ প্ৰেমৰ জাহাজ জীৱনৰ সাগৰেৰে গৈ থাকিল। প্ৰায় তিনিটা বছৰ পাৰ হৈ গ'ল, এটি পৰিকল্পিত জীৱনৰ পথত দুয়ো একো অসুবিধা নোহোৱাকৈ ক্ৰমশঃ আনন্দেৰে অগ্ৰসৰ হোৱা বুলি ধাৰণা হ'ল।

হঠাৎ এটা ঘটনা ঘটিল, এটা অভাৱনীয় ঘটনা। আজি চাৰিদিনৰ আগতে কাম চলি থকা অৱস্থাত সশস্ত্ৰ গ্ৰহৰীৰ অলক্ষিতে মিঃ বৰুৱাৰ বেন্ধৰপৰা বাৰলাখ টকা নাইকিয়া হ'ল। এই ঘটনাই কেৱল বেন্ধৰ মানুহখিনিকেই নহয়—অনেক লোকক চমক খুৱালে। কিয়নো, বেন্ধৰ টকা চুৰিৰ ঘটনা কেতিয়াবা শুনা যায় যদিও একেলগে ইমান টকা সকলোৰে অলক্ষিতে নাইকিয়া হোৱাটো এটা সঁচাই চমকপ্ৰদ কথা। বহুমহলত এই বিষয়ে বহু কথা শুনা গ'ল। বেন্ধৰ উচ্চপদস্থ বিষয়াৰ হাত নাথাকিলে এনে ঘটনা ঘটিব নোৱাৰে বুলি এই তদন্তৰ ভাৰ-প্ৰাপ্ত পুলিচ বিষয়াসকলৰ বদ্ধমূল ধাৰণা। গতিকেই ঘটনাৰ পিচদিনা সন্দেহক্ৰমে মিঃ বৰুৱাক এৰেষ্ট কৰা হ'ল। খবৰ পোৱা গ'ল যে মিঃ বৰুৱাৰ সহযোগত ঘটনাটো ঘটিছে বুলি ভবাৰ যথেষ্ট থল

আছে। মাত্ৰ প্ৰমাণ সংগ্ৰহ আৰু টকাখিনি উদ্ধাৰ কৰাটোৱেই পুলিচৰ হেনো তেতিয়া একমাত্ৰ চিন্তা। এনে এক ডাঙৰ ঘটনাত জড়িত বাবে সোনকালে মিঃ বৰুৱাক জামিনত এৰি দিয়াও নিষেধ বুলি উদ্ধতন মহলৰ পৰা নিৰ্দেশ আহিল। সকলো শূনি শূমন মৰ্গাহত হ'ল বুলি মিঃ বৰুৱাই ভাবিলে। সেইদিনাই আবেলি বিশেষ অনুমতিক্ৰমে শূমনৰ লগত মিঃ বৰুৱাৰ আলোচনা হ'ল যে এটা নিৰ্দোষী মানুহক অপদস্থ কৰাটো অন্যায়ে কথা। গতিকেই এজন নামী চোকা উকীল বন্দোবস্ত কৰি গায়ালায়ত গোচৰটো তৰিব লাগে।

এই সিদ্ধান্তক্ৰমে শূমন উকীলৰ সন্ধানত যোৱাৰ কথা আৰু পিচদিনা আবেলি পুনৰ মিঃ বৰুৱাৰ কাষলৈ আহি সেই বিষয়ে জনোৱাৰ কথা।

এদিন এদিনকৈ সময় পাৰ হৈ গ'ল। কিন্তু শূমন নাছিল। আহিল মাথো শূমনৰ এখন চিঠিহে। শূমনে মিঃ বৰুৱালৈ লিখিছিল : “...তোমালৈ চিঠিখন লিখিবলৈকে মোৰ যথেষ্ট কষ্ট হৈছে, জানা। তুমি চাগে মই ইমান দিন তোমাৰ ওচৰলৈ নোযোৱাত আচৰিতেই হৈছা। কি কৰিবা—এইবিলাক সিদ্ধান্ততো পটুৰে লোৱা কথা নহয়। বহুতো চিন্তা-ভাৱনাৰ দৰ্কাৰ। সেয়েহে খবৰটো জনোৱাত যথেষ্ট পলম হৈছে। খবৰটো পাই তুমি যে অত্যন্ত দুখ পাবা, সেয়া মই জানো। কিন্তু কি কৰিবা, জীৱনত দুখ-কষ্ট আছেই। দুখ-কষ্ট, সুখ-আনন্দৰ সংমিশ্ৰণেইতো জীৱন। সকলো কথা আমি সহজভাৱে লব পৰাতেই মহত্ব আছে বুলি তুমিতো কৈয়েই থাকা। আশাকৰো এই ঘটনাটোও তুমি সহজভাৱে লবা। প্ৰথমে হয়তো কিছুদিন তোমাৰ কষ্ট হ'ব। পিচলৈ কিন্তু সকলো সহজ হৈ পৰিব বুলি মোৰ দৃঢ় বিশ্বাস।

“তোমাৰ ঘটনাটোৰ সম্পৰ্কত মই কেবাজনো অভিজ্ঞ ব্যসস্থ উকীলক প্ৰথমে লগ ধৰি আলোচনা কৰিলো। আলোচনাৰপৰা বুজিলো, কেছটো যথেষ্ট জটিল হ'ব। তেওঁলোকৰ এজনেও কেছটো

লবলৈ মান্তি নহল। অৱশেষত এটা ক্ষীণ আশা লৈ অলপতে আইনৰ ডক্টৰেট লৈ অহা ডেকা উকীলজনক লগ ধৰিলো। মই দিল্লীত থাকোতে এওঁৰ লগত পৰিচয় হৈছিল বাবে কথা পতাত যথেষ্ট সুবিধা হ'ল। তেওঁৰ লগত বিষয়টো খৰচি মাৰি আলোচনা কৰিলো। জানাইতো, সফল আলোচনাৰ ওপৰতেই তোমাৰ মোৰ ভবিষ্যত নিৰ্ভৰ কৰিছে। কেবা ঘণ্টা জোৰা আলোচনাৰ পিছত তেওঁ জনালে যে বিষয়টো বেছ কম্প্লিকেটেড্। বহু পইচা খৰচ হোৱাৰ সম্ভাৱনা। সময়ো যথেষ্ট লাগিব পাৰে। এনেকুৱা অনিশ্চিত কেছ ল'বলৈ তেওঁ ইচ্ছাই নকৰে। এটা চৰ্ততেই অৱশ্যে তেওঁ কেছটো হাতত ল'ব পাৰে। চৰ্তটো হ'ল, তেখেতক কেছটো লোৱাৰ বাবে ২ লাখ টকা দিব লাগিব,—নাইবা তেওঁ মোক বিয়া কৰাবলৈ দিল্লীত লগ পাওঁতেই বহুদিনৰ আগতে দিয়া প্ৰস্তাৱটোত মই সন্মতি জনাব লাগিব।

“—মই কথাটো বহুবাৰ বহুফালৰপৰা ভাবি চালো। সঁচাকৈয়ে যদি তুমি টকাখিনি আনিলাহেঁতেন, তেতিয়া কোনো দিগ্‌দাৰেই নহ'লহেঁতেন। কাৰণ, তাৰে দুইলাখ টকা খৰচ কৰিয়েই ঘটনাটো অগ্ৰকপ দিব পৰা গ'লহেঁতেন। কিন্তু তুমি এনেয়ে এই অপবাদ ল'ব লগা হ'ল। সেয়ে এনেকুৱা অৱস্থাত আমাৰ দুয়োৰে ভবিষ্যতৰ কথা ভাবি মই ২য় চৰ্তটো মানি ল'বলৈকে স্থিৰ কৰিলো। এই সিদ্ধান্তৰ বাবে আশা কৰো তুমি মোক ভুল নুবুজা। কথাটো ইমান লৰালৰিকৈ তোমাক নজনাতেও হ'ব বুলিয়ে এবাৰ ভাবিছিলো। কিন্তু তুমি আকৌ মোৰ বিষয়ে চিন্তা কৰি জেলত থকা কষ্টৰ উপৰিও অযথা বেছি কষ্ট পাব পাৰা বুলি ভাবিয়েই সোনকালে তোমালৈ লিখিলো। মোৰ শুভেচ্ছা গ্ৰহণ কৰিবা। ইতি...”

॥ ক্ৰান্তি ॥

বিবাহ বনাম বিচ্ছেদ

বিবাহিত ব্যক্তিৰ নিজ নিজ আৰু ভাৰ, কাণ্ড-কাৰখানা, ব্যক্তিগত জীৱনদৰ্শন আদিৰ সংমিশ্ৰণত প্ৰত্যেকৰে দাম্পত্য জীৱন ভিন্নস্বৰূপীয়া হোৱাটো স্বাভাৱিক। দাম্পত্য-জীৱন সম্পৰ্কীয় কথা-বতৰা আদিক প্ৰত্যেকৰ জীৱনৰ ব্যক্তিগত অধ্যায়ৰ অন্তৰ্গত বুলি ধৰি লৈ সেই বিষয়ে কোনো বিবাহিত অবিবাহিত ব্যক্তিকে একো সোধা উচিত নহয় বুলি সৰল ভাৱে বিশ্বাস কৰা যায়। কিন্তু উচিত অনুচিত আদি সম্পৰ্কে ভৱা চিন্তা কৰা মানুহৰ সংখ্যা দ্ৰুত গতিত হ্ৰাস পোৱাৰ ফলত দাম্পত্য-জীৱনক লক্ষ্য কৰি অনেকেই অনেক প্ৰশ্নবান বহুলোকলৈ নিক্ষেপ কৰাত অলেখলোক ধৰাশয়ী হোৱাৰ খবৰ পোৱা গৈছে। নহলে হয়তো আজি এই কাহিনীৰ সৃষ্টিয়েই নহলহেতেন।

শৰ্মিলাক মই বিয়া কৰাইছিলো। অলপতে আমাৰ বিবাহ-বিচ্ছেদ হৈ গ'ল। এই বিবাহ বিচ্ছেদৰ পাচৰ পৰাই মোৰ পৰিচিত লোক সকলৰ দৃষ্টিত মই যেন এটা বেলেগ প্ৰাণী হৈ পৰিলো। আগেয়ে কাৰোবাক লগ পালে দুই এটা সাধাৰণ প্ৰশ্ন সোধাৰ পাচত, খেলুৱৈ হিচাবে মোৰ কিছু নাম আছে কবে খেলা ধুলাৰ খবৰ, মোৰ নতুনকৈ গঢ়ি উঠা ব্যৱসায়ৰ খবৰলৈ গুছি যায়। আনকি বিয়াৰ পাচতো মানুহে অগ্ৰাণু খবৰৰ লগতে বিয়া আদিৰ বিষয়ে বা শৰ্মিলা সম্পৰ্কে স্বাভাৱিকতে শুধিব লগীয়া দুই এটা সাধাৰণ কথাৰ বাহিৰে অগ্ৰা খবৰ লোৱা মোৰ মনত নাই। কিন্তু বিবাহ-বিচ্ছেদৰ পাচৰ পৰা সকলোৱেই দেখিছে নিজৰ আয়ত্বৰ বিষয় এটিৰে কথা

আৰম্ভ কৰি মোৰ বিবাহ-বিচ্ছেদৰ বিষয়টিৰ ওচৰ পায়গৈ আজিকালি যেন বিবাহ-বিচ্ছেদৰ বাহিৰে মোক শুধিব লগীয়া খবৰ একো নাই। বহুতৰে মুক প্ৰশ্ন হ'ল যে শৰ্মিলাৰ দৰে ধুনীয়া, সমাজত নাম-থকা, শিক্ষিতা ছোৱালীজনীৰ লগত বৈবাহিক সম্পৰ্ক ছেদ কৰাৰ কথা বাদেই সেই বিষয়ে ভাবিলো কেনেকৈ? দুই এক আঁসৈ পোৱা বন্ধুৱে ক'লে: বেয়া নাপাব বকুৱা, আপোনাক মুকলিকৈয়ে শুধিছো—কওকছোন ঘটনাটো কি? শৰ্মিলাৰ দৰে ছোৱালীৰ লগত আমি বিয়া হোৱাৰ আগেয়ে ক্লাবত এপাক নাচিবলৈ পালে নিজে অতি সৌভাগ্যবান বুলি ভাৱ হৈছিল। তেনে স্থলত আপুনি শৰ্মিলাক বিয়া কৰাইও সুখী হ'ব নোৱাৰিলে। আশ্চৰ্য্য!

কোনো কোনোৱে কথাটো ইমান পোনপটীয়াকৈ বুজুধি মোৰ মনত টুকুৰিয়াই চালে: বকুৱা আপুনি জীৱনত এতিয়া লৈকে অনেক খেলা নিপুনতাৰে খেলি যথেষ্ট খ্যাতি অৰ্জন কৰিলে। পিছে জীৱনৰ ব্যক্তিগত খেলখনত আপুনি সিমান নিপুনতাৰে খেলিব নোৱাৰিলে নেকি? নহলেনো...।'

অগ্ৰ এজনে এদিন শুধিলে: মুকলিকৈ কওকছোন বকুৱা—আপুনি সচাকৈয়ে শৰ্মিলাক বিয়া কৰাইছিল নে আচল খেলাৰ আগত বহুকৰ স্বেষ্টিচ্ কৰাৰদকে শৰ্মিলাদেবীক বিয়া কৰাই বিয়াৰ প্ৰেকটিচ্ কৰিলে।

এনে ধৰণৰ অলেখ প্ৰশ্নৰ সমনে সন্মুখীন হৈ মোৰ আমনি লাগিল। সেয়ে কিছুদিন এই বিলাকৰ পৰা আতৰি অলপ শান্তিত থকাৰ ইচ্ছাৰে বস্বেলৈ ৰাওনা কৰিলো। হোটেলত কেইদিনমান কাটোৱাৰ পাচত হঠাতে এদিন ৰাকেশক লগ পালো। বহুদিনৰ অন্তত এজন পুৰনি বন্ধু লগপাই মোৰ ভাল লাগিল। অলপ পৰ কথা পতাৰ পাচতেই সকলো পৰিস্থাৰ হৈ পৰিল। ৰাকেশে অলপতে বিয়া কৰাইছে আৰু বস্বেলৈ হনিমুনৰ বাবে আহি সেই হোটেলতে উঠিছেহি। কলেজীয়া জীৱন শেষ হোৱাৰ পাচত প্ৰায় দহ-এঘাৰ বছৰ মই

বাকেশৰ একো খবৰেই বখা নাছিলো, তেওঁ কিন্তু মোৰ সকলো খবৰেই ৰাখিছে। মোৰ শেহতীয়া খবৰ বিবাহ-বিচ্ছেদৰ কথাও বাকেশে জানে।

বাকেশৰ লগত কিছুপৰ কথা-পতাৰ পাচত তেৱো মোক শৰ্মিলাৰ লগত বিবাহ বিচ্ছেদ হোৱাৰ প্ৰশ্নটোকে শুধিলে। বাকেশৰ এটা স্বভাৱৰ বাবে তেওঁৰ আগত আমি আগেয়ে কিছুমান কথা নকৈছিলো। কিবা এটা কলে তাৰ আতিশ্ৰুতি নজনালৈকে তেওঁ এৰি নিদিছিল। তেওঁৰ সোধাৰ ধৰণ কৰন দেখি আজিও সেই স্বভাৱ একেই আছে বুলি মোৰ ধাৰণা হ'ল। যাহতক প্ৰশ্নটো এবাই চলিবলৈ চেষ্টা কৰিলো আৰু তেওঁক ক'লো : বিবাহ-বিচ্ছেদ ইমান ডাৰে কথা বুলি মই কোনো দিন ভৱা নাই। বিয়া কৰোৱাৰ ইচ্ছা হৈছিল। শৰ্মিলাক মোৰ ভাল লাগিছিল, শৰ্মিলাইও মোক পচন্দ কৰিছিল। গতিকে আমাৰ বিয়া হৈছিল। কিন্তু পিচত আমাৰ বহু কাৰণত ভাল নালাগিল। সকলোৰে নিজ কলপখত বিচৰণ কৰাৰ অধিকাৰ আছে। গতিকে আমি বন্ধুহঁটো ৰাখি বৈবাহিক সম্পৰ্কটো শেষ কৰি পেলালো। ইয়াত আচৰিত হ'বলগীয়া কি আছে? বাক মোৰ কথা এতিয়া বাদ দিয়া। তোমাৰ কথা কোৱা চোন। তুমিতো আগেয়ে বিয়া নকৰাই জীৱন কটাম বুলি সুবিধা পালেই আমাৰ আগত বক্তৃতা দিছিল। এতিয়া বিয়া কৰোৱাৰ নিশ্চয় এটা ডাঙৰ কাৰণ আছে—কথাখিনি শেষ কৰি নিজকে খুব ভাল দৰে ডিফেণ্ড কৰিলো বুলি ভাৱ হ'ল। বাকেশ কিন্তু কম নহয়। তেওঁ কলে : 'ঠিক আছে, মই বিয়া কৰোৱাৰ কাৰণ নিশ্চয় কম তোমাক। কিন্তু তুমি ডাইভোৰ্চ কৰাৰ কাৰণটো মোক কবলৈ মান্তি হ'ব লাগিব'। কথা দিলো বাকেশক।

বাকেশে কৈ গ'ল : মই বিয়া কৰোৱাৰ বিশেষ কাৰণ অন্য একো নাই। মাত্ৰ সদায় হোটেলত খোৱা, অফিচলৈ যাবৰ সময়ত কমাল, গেম্ভী বিচাৰি ফুৰা, টাই দাল নিজে ঠিকঠাক কৰি লোৱা, অফিচৰ পৰা

আহি কফি কাপৰ বাবে পুনৰ ৰেষ্টোৰাণ্টলৈ যোৱাৰ নিচিনা কামবোৰ কৰি কৰি আমনি লাগিল। গতিকেই মই বিয়া কৰালো।

বাকেশৰ বিয়া হোৱাৰ কাৰণটো শুনাৰ পাচত তেওঁৰ কথা দিয়াৰ বাবেই মই কবলৈ বাধ্য হ'লো যে বিয়াৰ পাচতো মই সদায় সেই বিলাক কামকে কৰি থাকিব লগীয়া হৈছিল আৰু মোৰ বিবাহ-বিচ্ছেদ হোৱাৰ কাৰণটোও সেইটোৱেই।

—

প্ৰেম অনন্য

“The ideal love affair is one conducted by post,”

—Bernard Shaw

“Every man wants a woman to appeal to his better side, his nobler instincts and his higher nature—and another woman to help him forget them.”—

—Helen Rowland

প্ৰেম পানীৰ নিছিনা ; পাত্ৰৰ বং আৰু আকাৰ অনুসৰি পানীৰ ৰূপ বদলি হোৱাৰ দৰেই ব্যক্তি অনুসৰি প্ৰেমৰ বং ৰূপ ও বেলগ হয়। মিচ্ সুপ্ৰিয়া দেবীৰ শেহতীয়া কথাখিনি শুনাৰ পাচত মোৰ মনত উপৰোক্ত ধাৰণাটো হ’ল।

সুপ্ৰিয়া দেবী কলেজত পঢ়ি থকা দিনৰে পৰাই চহৰ খনৰ এটি মিঠা নাম। ৰূপ আৰু গুণ দুয়োটাতে সমানে আগশাৰীত ঠাই পাব পৰা বাবে সুপ্ৰিয়া দেবী প্ৰয়োজনীয় মহলত সুপৰিচিত, আচাৰ্য্যন্ত। এনে এগৰাকী আদৰ্শ ছোৱালীয়ে প্ৰেমত নপৰিলেও একো অসুবিধা নহয় বুলি মাজে মাজে অনেকৰ ভাব হৈছিল। কিন্তু কাৰোবাৰ ব্যক্তিগত ভাব চিন্তাই কাৰোবাৰ ব্যক্তিগত ৰুচি অভিকচিত প্ৰভাৱ নেপেলোৱাটোৱেই স্বাভাৱিক কথা। মিচ্ সুপ্ৰিয়া দেবীৰ প্ৰেমৰ ক্ষেত্ৰতো তেনেকুৱাই হৈছিল, কিন্তু তেনে এটা নাটকীয় ঘটনা ঘটিব বুলি আমি কোনেও আশা কৰা নাছিলো। এদিন আমি গম পালো যে ডাঃ কাকতী সুপ্ৰিয়া দেবীৰ প্ৰেমত পৰিছে আৰু সুপ্ৰিয়া দেবীৰ পৰা সন্মতি পালে বিয়া কৰাবলৈও কাকতী প্ৰস্তুত। খবৰটো শুনাৰ পাচত তৃতীয় পক্ষ

হিচাপে নিৰপেক্ষ দৃষ্টিভঙ্গীৰে চাই আমি বিশেষকৈ মই অনুভৱ কৰিলো যে মিচ্ সুপ্ৰিয়া দেবীৰ লগত প্ৰেম নাইবা বিয়া, অথবা দুয়োটাৰে সম্পৰ্ক ৰচনা কৰিবলৈ ডাঃ কাকতীৰ উপযুক্ততা আছে আৰু ডাঃ কাকতীৰ দৰে ল’ৰাক মিচ্ সুপ্ৰিয়া দেৱীয়েও অপছন্দ কৰাৰ কাৰণ নাথাকিব বুলিয়ে আমি বিশ্বাস কৰিছিলো। সঁচাকৈয়ে আমি ভবা মতেই তেওঁলোকৰ মাজত অলপদিনৰ ভিতৰতেই গাঢ় সম্পৰ্ক গঢ়ি উঠিল। তেওঁলোক দুয়োৰে মাজত মৌখিক ভাবে বিয়াৰ চুক্তিও সম্পাদিত হ’ল। তেওঁলোকৰ এই সিদ্ধান্তই দুয়ো পৰিয়ালৰ আনন্দ মিশ্ৰিত অনুমোদন পোৱাত সকলোৱেই ভাল পালে। এগৰাকী অন্তৰঙ্গ বান্ধবীক এজন উপযুক্ত ভাল ল’ৰাই প্ৰেমত পৰি বিয়া কৰাবলৈ আগবাঢ়ি অহাটো একো তাৎপৰ্য্যপূৰ্ণ বা বিচিত্ৰ ঘটনা নহ’লেও কথাটো মোৰ ভাল লাগিল।

কিছুদিনৰ পাচৰ কথা। মিচ্ সুপ্ৰিয়া দেৱীক হঠাতে লগ পালো। তেখেতে বহু খবৰৰ মাজতে জনালে যে ডাঃ কাকতীয়ে বিদেশত ছবছৰীয়া উচ্চ শিক্ষাৰ বাবে এটি স্কলৰ্শ্বিপ পাইছে আৰু সোনকালেই তেখেত বিদেশ অভিমুখে ৰওনা হ’ব। সেয়ে তেওঁলোকৰ বিয়াও ছবছৰ পিছুৱাই দিয়া হৈছে।

বিদেশ যাত্ৰাৰ আগমূহূৰ্ত্তত ডাঃ কাকতীয়ে প্ৰতি সপ্তাহত মিচ্ সুপ্ৰিয়া দেৱীক এখনকৈ চিঠি দিব বুলি প্ৰতিশ্ৰুতি দি গ’ল আৰু লগতে প্ৰতি সপ্তাহতে তেওঁৰ পৰাও অতি কমেও এখনকৈ চিঠি পোৱাৰ আশা প্ৰকাশ কৰি গ’ল। আৰু ছবছৰে সুপ্ৰিয়া দেৱীক দেখা নোপোৱাৰ বেদনাই বিদেশত যাতে ডাঃ কাকতীৰ মন বিষন্ন কৰি তুলিব নোৱাৰে তাৰ ব্যৱস্থা স্বৰূপে মিচ্ সুপ্ৰিয়া দেৱীৰ শ্ৰেষ্ঠ ফটোগ্ৰাফখন ডাঃ কাকতীয়ে নিজে খুজি লৈ গ’ল।

সময় আগবাঢ়িল। স্বাভাৱিক ভাৱে এটা বছৰ পাৰ হৈ গ’ল। দুয়োফালৰ পৰা প্ৰথম বছৰত বাৱলখন চিঠিৰ আদান প্ৰদান হ’ল। মিচ্ সুপ্ৰিয়া দেৱীয়ে ভাবিলে : মাজত মাত্ৰ আৰু এটা বছৰ। আৰু

বাৰলখন চিঠি পোৱাৰ পাচতেই আকাংখিত মূল্যটো পাবহি, আৰু তেতিয়াই.....।

কথাটো গভীৰভাৱে ভবাৰ লগে লগেই সুপ্ৰিয়া দেৱীৰ কল্পনাৰ কেমেৰাৰে চিন্তাৰ চেলুলয়েদত তোলা অনাগতদিনৰ বঙীনছবি মন প্ৰজেকটৰে আশাৰ ৰূপালী পৰ্দাত ফুটাই তুলিলে।

আৰম্ভ হ'ল দ্বিতীয় বছৰ। কিছুদিন এসপ্তাহ তাৰ পাচত ক্ৰমে দু-সপ্তাহ, এমাহ, দুমাহ, তিনিমাহ, চাৰিমাহৰ ব্যৱধান ৰাখিহে ডাঃ কাকতীৰ পৰা চিঠি আহিল। এটা সময়ত ডাঃ কাকতীৰ চিঠিৰ ক্ষীণ সোঁত একেবাৰেই বন্ধ হৈ গ'ল। আনকি স্বদেশলৈ ঘূৰি অহা নিৰ্দ্ধাৰিত সময়তকৈ এবছৰ বেছিকৈয়ে পাৰ হৈ গ'ল। অথচ মিচ্ সুপ্ৰিয়া দেৱীৰ ফালৰ পৰা একে গতিত চিঠিৰ স্ৰোত বৈ থাকিল। কিন্তু ডাঃ কাকতীৰ ফালৰ পৰা অহাৰ খবৰটো বাদেই অণু কোনো খবৰো সুপ্ৰিয়া দেৱীলৈ নাছিল।

অৱশেষত সুপ্ৰিয়া দেৱী অতীষ্ঠ হৈ পৰিল। খং, ক্ষোভ, অভিমান, হতাশাৰ একাকাৰ বেদনাত সুপ্ৰিয়া দেৱীয়ে ডাঃ কাকতীলৈ শেষ চিঠি এখন লিখিবলৈ স্থিৰ কৰিলে আৰু লিখিলে। “...মোৰ ইমান অনুৰোধ স্বত্বেও আজি ইমান দিনে তুমি এটা শব্দও মোলৈ নিলিখাত মই যিমান আচৰিত হৈছো—হঠাৎ এটা আগ্নেয়গিৰি উদ্‌গীৰণ হৈ সমগ্ৰ পৃথিৱী ধ্বংস হৈ কেৱল মই অকলে জীয়াই থাকিলেও সিমান আচৰিত নহলোহেঁতেন। বেছি কথা লিখি মোৰ সময়, কাগজ, চিয়াহী আদি নষ্ট কৰাৰ ইচ্ছা একেবাৰেই শেষ হৈ গৈছে। সেয়ে সংক্ষেপতে তোমাক জনাব খোজো যে তোমাৰ ওচৰত মোৰ এতিয়া সামান্যতম স্মৃতিচিহ্ন এটাও থকাটো মই উচিত বুলি নাভাবো। গতিকে তোমাৰ হাতত থকা মোৰ ফটোখন অতি সোনকালেই মোলৈ ঘূৰাই পঠাবা বুলি আশা কৰিলো।.....”

চিঠিখন পঠাই সুপ্ৰিয়া দেৱীয়ে ফটোখন অহালৈ আগ্ৰহৰে বাট চাইছিল। কিন্তু সুপ্ৰিয়া দেৱীয়ে ভবামতে ফটোখন নাছিল।

মাথো আহিল এমন নাতিদীৰ্ঘ চিঠিহে। ডাঃ কাকতীয়ে লিখিছিলঃ “.....যিকি নহওক বহুপলমকৈ হ'লেও তুমি এনে এটি সুন্দৰ সীদ্ধান্তত উপনীত হোৱাত মই অতিশয় আনন্দিত, এই স্মৃতিস্তিত সীদ্ধান্তটোৰ বাবে তোমাক ধন্যবাদ জনাইছো। বৰ্তমান পৰিস্থিতিত তোমাৰ মোৰ দুয়োৰে ভালৰ বাবে ইয়াতকৈ বোধহয় ভাল সিদ্ধান্ত আন একো হ'ব নোৱাৰে আৰু মোৰ বিশ্বাস জীৱনত তুমি লোৱা অনেক সিদ্ধান্তৰ ভিতৰত এইটোৱেই আটাইতকৈ নিৰ্ভুল আৰু শ্ৰেষ্ঠ সিদ্ধান্ত।

এতিয়া আচল কথাটোলৈ আহোঁ। তোমাৰ ইচ্ছানুযায়ী তোমাৰ ফটোখন এই চিঠিৰ পৰিবৰ্তে পঠাই দিব পৰা হ'লে মই খুবেই সুখী হ'লোহেঁতেন। পঠোৱাত অণু অসুবিধাও বিশেষ একো নাছিল। কিন্তু কথা হ'ল যে মোৰ এলবামত থকা ছোৱালীৰ অলেখ ফটোৰ মাজত তোমাৰ ফটোখন চিনি উলিওৱাই টান হৈ পৰিছে। বহুবাৰ চেষ্টাকৰিও উলিয়াব পৰা নাই। গতিকেই এই চিঠি পায়েই তোমাৰ এখন ফটো সোণকালে মোলৈ পঠাই দিবলৈ অনুৰোধ কৰিলো—যাতে সেইখনৰ সহায়তেই মই তোমাৰ আগৰ ফটোখন বাচি উলিয়াই অতি শীঘ্ৰে তোমালৈ পঠাই দি—তোমাৰ ইচ্ছা পূৰণ কৰিব পাৰোঁ। আশা কৰো তোমাক সহায় কৰিবৰ বাবে এইকন কষ্ট কৰিবা।

ইতি—।”

আপুনি কিবা ক'ব নেকি ?

আপুনি বিয়া কৰাইছেনে? কি ক'লে? নাই কৰোৱা? বেচ কৰিছে। বঢ়িয়া কৰিছে। এই ছুনিয়াত আক কোনো কাম নাই নেকি যে বিয়া কৰাবই লাগিব? আক বিয়া-বাক আদি কথাবোৰ হ'ল প্ৰত্যেকৰে ব্যক্তিগত কথা। মন গ'লে কৰাব। মন নগ'লে নাই।

ময়ো বিয়া কৰোৱা নাই। কিন্তু এই বিয়া কৰোৱা মানুহ বোৰৰ পৰা শুনিছোঁ। উপায় নাই বুজিছেনে! লগ পালেই খালি চেলু এটা উলিয়াই সুধিব—আপুনি কিয় বিয়া কৰোৱা নাই, বিয়া কৰাবলৈ এতিয়াও মন যোৱা নাই নেকি, নে আগতে বিয়া কৰোৱাৰ অভ্যাস নথকা বাবে অসুবিধাত পৰিছে, বিয়া নকৰোৱাকৈয়ে বিয়াৰ সা-সুবিধা বিলাক পাই আছে নেকি ইত্যাদি, ইত্যাদি। পাতনি য'তেই নেমেলক কিন্তু ঘূৰি ঘূৰি পাকে-প্ৰকাৰান্তৰে চক্ৰান্ত কৰি শেষ কৰিবগৈ বিয়াত। চক্ৰান্ত হুৱুলি কি বুলিব হেৰি এই বিলাকক? মোক সেই বিষয়ে সোধা সকলৰ নিশ্চয় বিয়া দিবলগীয়া খুলশালীয়েক জাতীয় কোনোবা আছে; নাইবা তেওঁলোকে মোক সন্দেহৰ চকুৰে চায়, নাইবা মই ভিতৰি ভিতৰি অতি বিবহী ব্যক্তি বুলি সেই সকলৰ দৃঢ় বিশ্বাস; অথবা আনৰ ব্যক্তিগত গোপন তথ্য উদঘাটন কৰি আবিষ্কাৰকৰ আনন্দ লভাৰ আমাৰ জাতিগত যি বৈশিষ্ট্য তাৰ ভেটি আক দৃঢ় কৰাত সেই সকললোকৰ আকাঙ্ক্ষা বাৰিষাৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ সোঁতৰ দৰেই প্ৰবল।

মই কিয় বিয়া কৰোৱা নাই—এই বিষয়ে সেই মানুহবোৰৰ যিমান চিন্তা সিমান চিন্তা মোৰ হোৱা হ'লে ইমান দিনে কিজানি পৰিয়াল পৰিকল্পনা কৰিব পাৰিলোহেতেন।

বিয়া-ছিয়াৰ নিচিনা কথাবোৰ কৰাওঁ বুলিলেই কৰাব নোৱাৰি নহয়। এই বিলাকতো বজাৰৰ আলু, পিয়াজ, পুতলা কিনাৰ নিচিনা কথা নহয়। তাতে আপুনি যদি প্ৰেমত পৰি বিয়া কৰোৱা ফৈদৰ হয় তেনেতো কথা আক সাংঘাটিক। কিয়নো প্ৰেমততো পৰো বুলিলেই দৌৰমাৰি বা জাপমাৰি পৰিবগৈ নোৱাৰি। প্ৰেমত পৰাটো হলগৈ উজুটি খোৱাৰ নিচিনা কথা। কোনে, কেতিয়া, ক'ত কেনেকৈ উজুটি খায়গৈ সেয়া খাওঁতায়ে নাজানে—আনেও নাজানে। কিন্তু এই বিলাক সব পিছৰ কথা, প্ৰথম কথাটো হ'ল আপোনাৰ বিয়া কৰাবলৈ মন যাব লাগিব। মন আপোনাৰ জখে মখে নাযায় নহয়। বিয়া কৰোৱাৰ ফলত আপুনি জীৱন সাগৰত আশাৰ পালতৰা জাহাজ-চাহাজ কিবা কিবি দেখিব লাগিব। যদি আপুনি আশাজনক একো নেদেখেই ইমান বিস্মলে বিয়াৰ কোৰে কাটি আজীৱন দুঃখৰ গ্ৰহনী চপাব কিয়? অলপ বুদ্ধিবৃত্তি থকা মানুহে তেনে কাম নকৰে নহয়।

মোৰ এজন বন্ধুৰ কথা শুনিবনেকি? তেখেতৰ এফেয়াৰটো অৱশ্যে অলপ পিকুলিয়াৰ। আমি তেতিয়া কলেজত পঢ়ি আছিলো। সেই বন্ধুজনকে ধৰি আমি কেজনমান ল'ৰাই আন সকলো ল'ৰাৰ দৰেই ফিজ, মেচ্‌দিউজ আদি দিয়া কামবোৰ নিয়মীয়াকৈ কৰিছিলোঁ যদিও পঢ়ি থকা অৱস্থাত আমাৰ কিছুমান নিজা নিয়ম আক লক্ষ্য আছিল। আমাৰ তেতিয়া ডাঙৰ লক্ষ্য হ'ল পৰোপকাৰ। আমাৰ উপস্থিতিয়ে পঢ়া সময়ত কমমেট সকলক অসুবিধা দিয়ে বুলি আমি সেই সময়ছোৱাত প্ৰায়েই হোষ্টেলৰ বাহিৰত আছিলো। সেই একে কাৰণতেই আমি টেণ্ট আক ফাইনেল পৰীক্ষাৰ বাদে ছমহীয়া, তিনিমহীয়া আদি পৰীক্ষা বিলাক পৰাপক্ষত ত্যাগ কৰি বাকীসকল ছাত্ৰক তীব্ৰ প্ৰতিযোগিতাৰ পৰা বক্ষা কৰিছিলো। চিনেমা আদি চোৱাৰ ক্ষেত্ৰতো আনৰ অসুবিধা হয় বুলি আমি প্ৰায়েই বাতিৰ শেহতীয়া স্ব'চে চাইছিলো। সন্ধিয়া সময়ত প্ৰায়েই ভালকৈ সাজি কাঁচি ভি, আই, পিৰ দৰে পদ সঞ্চালন কৰা সকলৰ সন্মানাৰ্থে আমি ৰাস্তাৰ কাষত থিয়হৈ স্বেচ্ছাই অঘোষিত গাৰ্ড

অৱ অ'নাৰ দিছিলোঁ আৰু কাৰোবাৰ বিশেষ ৰূপ বা উল্লেখযোগ্য বিশেষত্ব
পালে তেখেতসকলৰ ৰূপ গুণৰ প্ৰশংসা কৰি আমি নিস্পৃহ, উদাৰ মন্তব্য
পটাপট প্ৰেৰণ কৰিছিলোঁ।

এনেকৈ চলি থাকোঁতেই এবাৰ এটা ঘটনা ঘটিল। আমাৰ মাজৰে
দত্তই আবিষ্কাৰ কৰিলে যে আমি মাজে মাজে প্ৰশংসা কৰিবলৈ সুযোগ
পোৱা মিচ্ আৰাধনা আৰু ওপৰত উল্লেখিত বন্ধু অৰ্থাৎ বৰুৱাৰ মাজত
প্ৰেম। কথাটো শুনাৰ লগে লগেই আমাৰ সব খেলিমেলি লাগি গ'ল।
হেজাৰ হওক দিয়কছোন, একেবাৰে লগৰ ল'ৰা এজন প্ৰেমত পৰি গৈছে
অথচ আমি গম পোৱা নাই। কিছু ভৱা-চিন্তা হোৱাটো স্বভাৱিক।
মিচ্ আৰাধনাৰ বিষয়ে তেনে ঘটনা শুনি আমি একো আচৰিত হোৱা
নাছিলোঁ। কিয়নো সেই বিষয়ত তেখেত প্ৰচুৰ সন্তোষ থকা
প্ৰতিশ্ৰুতিপূৰ্ণ ছোৱালী বুলি আমি প্ৰথম দৰ্শনতেই মন্তব্য প্ৰকাশ
কৰিছিলোঁ। কিন্তু বৰুৱা হ'ল আমাৰ মাজৰ অতি লাজকুৰীয়া নিমাখিত
আৰু পঢ়া শুনাৰ ছিৰিয়াচ ল'ৰা। তেখেত আমাৰ লগত থাকি
আমাৰ সকলো কাৰ্য্যালীতে মৰেল চাপোৰ্ট দিয়াৰ বাহিৰে
সক্ৰিয় সাহায্য আগবঢ়োৱাত একেবাৰে কেঁচা আছিল। গতিকে
বৰুৱা ঘটনাৰ নায়ক হোৱাত আমি আচৰিত নহ'লে বেয়া দেখায়।
প্ৰেম জাতীয় বিষয়ত নিজ তত্ত্বাৱধানতে আশাশুধীয়াভাৱে বিচাৰ
নিচিনা কাম কৰি থকা হাজৰিকাই পৰাজিত কণ্ঠেৰে কলে : বৰুৱা
আপুনি মোকো হাৰ মনালে। আপুনিও যে মোৰ বিচাৰৰ বিষয়বস্তু
হ'ব পাৰিব সেয়া জনাই নাছিলোঁ। সদায় আমাৰ মাজতে থাকিও
কোন তলকত আপুনি কামটো কৰিলে আমি ধৰিবই নোৱাৰিলোঁ।
আমাৰ মাজতেই থাকি আপুনি এনে কাৰ্য্য আমি গম নোপোৱাকৈ
কৰাটোৱে আপুনি সঁচাই বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ ব্যক্তি বুলি প্ৰমাণিত কৰে। বাক
কওকছোন কেনেকৈ কামটোত আগবাঢ়িল? ইয়াৰ উত্তৰত লাজকুৰীয়া
বৰুৱাই এটি অৰ্থপূৰ্ণ, মিষ্টিক হাঁহি এনেকৈ মাৰিলে যে তাক অৰ্থ হ'ল—
কেতিয়াবা হঠাতেই এনেকুৱা হৈ যায়; আৰু বৰুৱাৰ হাঁহিটোৰ পিছৰ

চোৱাই আমাক বুজিবলৈ সুবিধা দিলে যে তেওঁলোকৰ মাজৰ এই
সম্পৰ্ক যথেষ্ট প্ৰাচীন আৰু গভীৰ। বৰুৱাৰ এনে কাৰ্য্যত আমি সন্তোষ
পালোঁ কিয়নো তেওঁলোকে 'প্ৰেম এঠাইত, বিয়া এঠাইত' সূত্ৰটোৰ
ঘোৰ বিৰোধিতা কৰে আৰু সেই সম্পৰ্কৰ স্থায়িত্ব হকে বিয়াও
তেওঁলোকৰ মাজতেই পঢ়াশুনা শেষ কৰিয়েই হ'ব বুলি চুক্তিবদ্ধ হৈছে।

এনেকুৱা আৰু দুই এটা সৰু ডাঙৰ ঘটনা চলি থকাৰ মাজতেই
আমাৰ কলেজীয়া কাম শেষ হ'ল আৰু আমি প্ৰয়োজন অনুসৰি
প্ৰত্যেকেই পৃথিবীৰ বাহিৰ নোহোৱাকৈ ভিন ভিন ঠাইলৈ গুচি গ'লোঁ।
বৰুৱা গুৱাহাটীতে এখন কলেজৰ ইকনমিক্সৰ অধ্যাপক হৈ থাকি গ'ল।
আঁতৰি থকাৰ বাবে প্ৰত্যেকৰ মাজত যোগাযোগ চলি থাকিলেও
ব্যক্তিগত বহু কথাই কোনেও কাৰো বিষয়ে নজনাৰো সাধাৰণ নিয়ম।
আমিও এটা সাধাৰণ নিয়ম ভঙ্গ কৰি অসাধাৰণ হোৱাৰ কোনো কাৰণ
নেদেখিলোঁ।

এনেকৈয়ে কেবা বছৰো পাৰ হৈ গ'ল। বৰুৱাই বিয়া
হৈ গ'ল।

মিচ্ আৰাধনা মিছেছ বৰুৱা হ'ল।

হঠাতে খবৰটো পালোঁ। খবৰটো পাই মই জ্বৰ ঘমাতি ঘামিবলৈ
ধৰিলোঁ। মিছেছ বৰুৱাৰ কেন্দ্ৰ হৈছে। এটা ভয়ানক দুঃসংবাদ।
গভীৰ দুঃখৰ খবৰ। বৰুৱা আৰু মিছেছ বৰুৱাৰ মুখ দুখন কল্লনা
কৰিলোঁ। কথাটো ভাবিবলৈকো বেয়া লাগিল। এদিন ঠিক কৰিলোঁ।
কিছুদিন ছুটীলৈ বৰুৱাৰ তালৈ যোৱা যাওক। এই দুঃখৰ সময়ত
কিজানিবা সহায় কৰিব পাৰোঁ।

বৰুৱাৰ ঘৰ পাই দেখিলোঁ বৰুৱাই মনৰ আচল ভাব গোপন কৰি
যথেষ্ট সংযতভাৱে চলিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। কথা আগতকৈয়ো কমাই
কৈছে। মিছেছ বৰুৱায়ে সেতাঁ হাঁহি মাৰিয়েই বহু কথা বুজাবৰ চেষ্টা
কৰে। বৰুৱাৰ ইচ্ছা আৰু অনুৰোধ হেতু কিছুদিন বৰুৱাৰ ঘৰত
থাকিবলৈ ঠিক কৰিলোঁ। কেইদিনমান থকাৰ পিচত মই এটা কথা লক্ষ্য

কৰিলোঁ যে মিছেছ বৰুৱাই বৰুৱাক অকলশৰীয়া কৈ পালেই কিবা এটা নিৰ্দিষ্ট প্ৰশ্ন কৰে আৰু বৰুৱাই প্ৰশ্নটোৰ উত্তৰত 'হাঁ' বা 'না' একো নকৈ নীৰৱে থাকে। সদাই এনে ধৰণৰ কথা সোধা যেন পাই মোৰ কথাটো জানিবলৈ বৰ মন গ'ল। লোকৰ কথা শুনিবৰ চেষ্টা কৰাটো বৰ বেয়া কথা। কিন্তু কি কৰিব আৰু—অৱস্থা চায়েই ব্যৱস্থা। এই বহল দুনিয়াত বহুত নহ'বলগীয়া কথা হৈ আছে। মই বন্ধু আৰু বন্ধু পত্নীৰ গোপন কথা এটা শুনিলে যদি পৃথিৱী বেলেগ হৈ যায় তাত মোৰ কোনো আপচোচ নাই। তাতে বেমাৰী মানুহৰ কথাহে, শুনাই ভাল বুলি ভাবি নিৰ্দিষ্ট সময়লৈ বাট চাই বৈ আছে। বৈ আছে আৰু! খবৰ কৰা মানুহ দুখ হৈ শেষ হ'ল। খোৱাবোৱাও শেষ হ'ল। এতিয়া মিছেছ বৰুৱাৰ টোপনি নহালৈকে বৰুৱা তেওঁৰ বিচনাৰ কাষত থকাটো নিয়ম আৰু মূৰ পিটিকি, দৰব আদি খুৱাই ইটো সিটো কৰি বৰুৱাই মিছেছ বৰুৱাক গুৱাবলৈ যত্ন কৰে।

ঠিক তেনেকুৱা অকলশৰীয়া মুহূৰ্ততেই মিছেছ বৰুৱাই বৰুৱাক কিবা কোৱা মই আগতে কেবাদিনো মন কৰিছোঁ। সেইদিনাও নিৰ্দিষ্ট মুহূৰ্তটো পালেহি। মিছেছ বৰুৱাই সেইদিনা অধিক আগ্ৰহেৰে আনদিনাতকৈও অধিক আবেগ মিহলি মাতেৰে বৰুৱাক সুধিলে : কোৱা সোন্ আজি তুমি ক'বই লাগিব। মোৰতো আৰু মৃত্যুলৈ বেছিদিন নাই। খুব সোনকালেই মই এই পৃথিৱীৰ পৰা গুচি যাম। নিশ্চিত মৃত্যুৰ সৈতে নিষ্ফল সংগ্ৰাম আৰু কিমান কৰিম। আজি যে মই বেছি কষ্ট পাইছোঁ। মৃত্যুৰ কাৰণে কিন্তু মোৰ অলপো ভয় লগা নাই জানা? আৰু তুমি যদি মোক কথা দিয়া মই যে কিমান শান্তিৰে মৰিব পাৰিম। মোৰ মৃত্যুৰ বাবে তোমাৰ জীৱনটো নষ্ট হৈ যোৱাটো যে মই কোনোমতেই সহিব নোৱাৰোঁ। কোৱা সোন, কোৱা তুমি আকৌ বিয়া কৰাবা? তুমি আকৌ বিয়া কৰাই মোৰ স্মৃতি পাহৰি গৈ স্মৃতিৰে থাকিলেই মই যে কিমান সুখী হ'ম। কোৱা, কোৱা সোণ তুমি আকৌ বিয়া কৰাবা? কথাখিনি শেষ হোৱাৰ লগে লগেই কিবা এটা ভঙাৰ শব্দ হ'ল আৰু

বৰুৱাৰ সেই সাংঘাটিক কথাৰ স্পষ্টকৈ মোৰ কানত পৰিল : আহ, বাৰে বাৰে তুমি একেটা কথাকে সুধি মোক পাগল নকৰিবা। জীৱনৰ বাকী ছোৱা মই অলপ শান্তিত কটাৰ বিচাৰোঁ।

বৰুৱাই গভীৰ প্ৰেমত পৰি বিয়া কৰাইছিল। মই প্ৰেমতো পৰিবলৈ নহ'ল। তেনেকুলত—এনেকুৱা এটা ঘটনা নিজ চকুৰ আগত ঘটি যোৱাৰ পিচত কি বুলি ইমান বিস্ক লৈ বিয়া কৰাওঁ বাক? এই বিষয়ে আপুনি বাক কিবা ক'ব নেকি?

অভাবনীয়

হাস্পতালৰ পৰা আহি আবেলি কফি বা চাহ এপিয়লা খাই দুই এখন দেশীবিদেশী আলোচনীৰ পাত লুটিয়াই কিছু সময় কটোৱাটো ডাঃ ছুৰৰাই অভ্যাস। সেই দিনাও ছুৰৰাই অভ্যাস মতেই এখন আলোচনীৰ ওপৰত চকু ফুৰাইছিল। হঠাতে ছুৰৰাই চকু এটি সৰু গল্পৰ ওপৰত পৰিল। এনেয়ে এনেকুৱা গল্প এটাই ডাঃ ছুৰৰাক আকৰ্ষণ নকৰিলেহেতেন। কিন্তু গল্পটো ডাক্তৰৰ লগত জড়িত বাবে কেইমিনিট মানতে—ছুৰৰাই গল্পটো পঢ়ি পেলালে।

গল্পটো হ'ল এনে ধৰণৰ : গল্পৰ নায়ক এজন ডাক্তৰে এজন বন্ধুৰ আগত ক্ৰমবৰ্দ্ধমান নিবহুৱা সমস্যাৰ ভয়াবহতা আৰু এই সমস্যাৰ মাজত বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ লোকে কেনে ধৰণৰ জটিলতাৰ সম্মুখীন হৈছে তাৰ ভিত্তিত এটি নাতিদীৰ্ঘ বক্তব্য নিজ দৃষ্টিভঙ্গীৰে দাঙি ধৰিছে। আনকি নিজে কাম আৰম্ভ কৰা ডাক্তৰ সকলৰো যে কিমান বিলাই বিপত্তি হৈছে সেই সম্পৰ্কেও কিছু কথা কৈ তেখেত কেই মুহূৰ্তমান ব'লে আৰু মাতটো কিছু পৰিবৰ্তন কৰি পুনৰ বন্ধুক উদ্দেশ্য কৰি কৈ গ'ল : বুজিছে বন্ধুৱা, আজি এটা বৰ সাংঘাতিক অপাৰেচন ভীষন বিশ্ব লৈ একেবাৰে লাঠু মোমেন্টত কৰিলো কোনোমতে।

কথাৰ শুকললৈ লক্ষ্য ৰাখি বন্ধুৱে শুধিলে : কিয়, অলপ পলম হোৱা হ'লেই ৰোগীজন কোনোপধ্যেই বচাব পৰা নগ'লহেতেন নেকি ?

বন্ধুৰ কথা শুনি ডাক্তৰে এটি হাঁহি মাৰি কলে : কথাটো আচলতে তেনেকুৱা নহয়। আৰু অলপ পলম হোৱা হ'লেই ৰোগীজন এনেয়ে ভাল হৈ গ'লহেতেন।

গল্পটো পঢ়ি সেই ঘটনাৰ লগত অলপো সঙ্গতি নথকা সত্ত্বেও অগ্ৰ এক ঘটনাহে ডাঃ ছুৰৰাই মনত উজ্জল হৈ পৰিল। ডাঃ ছুৰৰাই তেতিয়া ডাক্তৰী জীৱন আৰম্ভ কৰা বেচি দিন হোৱা নাই। কিন্তু সেই অলপদিনৰ ভিতৰতেই ছুৰৰাই যথেষ্ট নাম। ৰাতি বিয়লি কোনোবাই বিচাৰিলেও অলপো এলাহ নকৰি ছুৰৰা ওলাই যায়। ৰাতি ছুৰৰাই কাৰোবাক ডাক্তৰৰ প্ৰয়োজন হ'লে সকলোৱেই ছুৰৰাকে বিচাৰে। তাৰ অগ্ৰ এটা কাৰণ হ'ল যে চহৰখনত সেই সময়ত একমাত্ৰ ছুৰৰা ডাক্তৰৰে নিজা গাড়ী আছিল, গতিকে যোৱাত বহুত সুবিধা।

এদিন ৰাতি ডাঃ ছুৰৰাই ঘৰত কাৰোবাৰ টোকৰ পৰিল। লৰালৰিকৈ ছুৰৰা ওলাই আহিল। অপৰিচিত ভদ্ৰলোকে নমস্কাৰসহ জনালে যে তেখেতৰ ঘৰত বৰ বিপদ। অতি শীঘ্ৰেই ডাক্তৰৰ প্ৰয়োজন। ছুৰৰাই লৰালৰিকৈ প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰীখিনি লৈ সেই ভদ্ৰলোক সহ গাড়ীৰে ৰাওনা হ'ল। বাটত কাৰো একো মাত বোল নাই। ৰাতিৰ জনশূন্য মুকলি পথত তীব্ৰগতিত গাড়ী আগবাঢ়িছে। ছুৰৰাৰ চিন্তা মাথো একেটাই। কেনেকৈ সোনকালে গন্তব্যস্থান পোৱা যায়। কিছু সময়ৰ পাচত ডাঃ ছুৰৰাৰ গাড়ী যথাস্থানত ব'লগৈ। ৰোৱাৰ লগে লগে ছুৰা লৰালৰিকৈ গাড়ীৰ পৰা নামিল। কিন্তু ডাঃ ছুৰৰাই আশা কৰা মতে মানুহজনে তেখেতক ঘৰলৈ বুলি আগবঢ়াই নিনিলে। মাত্ৰ জেপৰ পৰা টকা পচিশটা উলিয়াই ছুৰৰালৈ আগবঢ়াই দি অতি বিনয়েৰে কলে : চাৰ আপোনাৰ ফিজখিনি ৰাখক।

ডাঃ ছুৰৰাই একো বুজিব নোৱাৰি—ব্যৱতাবে শুধিলে : আপোনাৰ ৰোগী ক'ত ? মইটো ৰোগী নোচোৱাকৈ ফিজ নলওঁ।

মানুহজনে অত্যন্ত স্বাভাৱিক স্বৰে কলে : আচলতে চাৰ কাৰো বেমাৰ হোৱা নাই। কিন্তু তেনেকৈ নকলোতো আপুনি এই ৰাতি ইয়ালৈ কেতিয়াও নাহে। ৰাতি টেক্সিলৈ আহিলে প্ৰায় চল্লিশ টকা পৰে। কিন্তু ছাৰ, ৰাতি আপুনি ইয়ালৈ অহাৰ ফিজ মাত্ৰ পচিশ টকাহে।

অতীতৰ এই ঘটনাৰ স্মৃতিয়ে ডাঃ ছুৰৰাই মনলৈ গোটেই সন্ধিয়াটো

নানা ধৰণৰ চিন্তা লাগি নিছিগাকৈ কঢ়িয়াই আনিলে। ফুৰিবলৈ ওলাই যাওঁতে, ভাত খাওঁতে, আনকি শুবৰ সময়তো ছুৰৰাৰ মনত সেই ঘটনাই বিভিন্ন ৰূপত ধৰা দি থাকিল। এটা সময়ত অনেক বিক্ষিপ্ত ঘটনাই টনা-আজোৰা কৰি ছুৰৰাৰ মন উৰুৱাই লৈ গ'ল ছুৰলৈ—বহু ছুৰলৈ। আৰু এসময়ত ডাঃ ছুৰৰাই অনুভৱ কৰিলে তেখেতক যেন কোনোবাই ছুৰাৰত টুকুৰিয়াই মাতিছে। ছুৰৰাই ছুৰাৰ মেলি ওলাই অহাৰ আগে আগে মনতে ভাবিলে এইবাৰ মোক ঠগাৰ নোৱাৰিবা বন্ধু। এতিয়া মই আগতকৈ বহুত বেচি অভিজ্ঞ আৰু চালাক হ'লো। যিমানেই যি জটিল পৰিস্থিতি নহ'ওক লাগিলে বেমাৰৰ লক্ষণ তন্নতন্নকৈ সুধি ইয়াতেই উপযুক্ত ঔষধ দি পঠাম। তাৰ পিছত তোমালোকে যি কৰা কৰি থাকিবা।

ছুৰাৰ খুলি ডাঃ ছুৰৰাই দেখিলে যে দুজন মানুহ বাহিৰত বৈ আছে। এজন দেখাই-শুনাই স্বাভাৱিক স্বাস্থ্যৰ, কিন্তু আনজন ইমান শকত যে ছুৰৰাৰ ঘৰৰ ছুৰাৰেদি সোমাই অহাই সম্ভৱ নহব বুলি ছুৰৰাই ভাবিলে। ছুৰৰাৰ চকুত প্ৰশ্নবোধক চাৱনি দেখি স্বাভাৱিক স্বাস্থ্যৰ গৰাকী যেন লগা জনে চিঞৰি চিঞৰি কলে : যোৱা বাতিৰ পৰা মোৰ বৰ কষ্ট হৈছে ছাৰ। কাৰণ, যোৱা বাতিৰ পৰা মই কানেৰে নুশুনা হৈ গ'লো ছাৰ। ইমান বেচি নুশুনা হ'লো যে নিজে কাহ মাৰিলেও নুশুনো ছাৰ।

মানুহজনৰ কথা শুনি ছুৰৰাই বহুত ভাবি-চিন্তি ছুটা মান সৰু সৰু পিল উলিয়াই আনিলে আৰু কলে : এই কেইটা খাই চাওক গৈ।

ডাক্তৰৰ কথা কোৱা ভঙ্গী দেখি মানুহ জনৰ মনত কিবা এক ৰকম ভাবৰ উদয় হ'ল আৰু সেয়ে সুধিলে : কওঁক ছাৰ ভাল হ'বতো ? কথা ক'লে শুনিমনে বাক ?

ডাঃ ছুৰৰাই সেই একে সুৰতেই কৈ উঠিল : কথা কলে শুনিবনে নুশুনে ক'ব নোৱাৰোঁ। কিন্তু কাহ মাৰিলে নিশ্চয় শুনিব। এই পিল

কেইটা খোৱাৰ পিছত আপুনি অন্ততঃ ডাঙৰকৈ কাহ মাৰিব পাৰিব।

ছুৰৰাৰ কথাখিনি মানুহজনে শুনিলেনে নাই, বুজিলেনে নাই সেই কথা তেখেতৰ মুখৰ অভিব্যক্তিৰ পৰা বুজা নগ'ল। মানুহজনৰ আৰু কিবা সোধাৰ ইচ্ছা আছিল যদিও ছুৰৰাই সুবিধা নিদি দ্বিতীয় জন ৰোগীৰ সমস্যা সমাধানৰ বাবে তৎপৰ হৈ পৰা দেখা গ'ল।

সেই বিয়াগোম ব্যক্তিয়ে আৰম্ভ কৰিলে : মোৰ সমস্যাটো বৰ জটিল ছাৰ। আজি ছয় সাত বছৰ বহুত চেষ্টা আৰু চিকিৎসা কৰাইছো, কিন্তু গুণ পোৱা নাই। দিনে দিনে মই ইমান শকত হৈ পৰিছো যে মোৰ কাৰণে ঘৰত ছুৰাৰ বিলাক নতুনকৈ তৈয়াৰ কৰিবলগা হৈছে। মই বহিবলৈ অনা চকিখন বহুতৰ কাৰণে এখন ডাঙৰ বিচনাৰ নিচিনা। মোৰ জোতাৰ জোখ পঠিয়াই কোম্পানীলৈ অৰ্ডাৰ পঠালে আমাৰ ভুল হোৱা বুলি নতুন জোখ বিচাৰি পঠিয়ায়। ট্ৰাকত উঠাৰ বাহিৰে অগ্ৰ গাড়ীত উঠাটো মোৰ পক্ষে অসম্ভৱ। গতিকে মোক অলপ ভাল দৰব দিয়ক ছাৰ যাতে সোনকালে খীনাৰ পাৰো।

ডাঃ ছুৰৰাই ৰোগীজনৰ কথাখিনি অতি মনোযোগেৰে শুনিলে। ৰোগীজনক ভালকৈ ছুটামান টোকৰ মাৰি চালে আৰু মূৰৰ পৰা ভৰিলৈকে তীক্ষ্ণ দৃষ্টিৰে নিৰীক্ষণ কৰি মন্তৱ খোজেৰে ভিতৰ সোমাই গ'ল। কিছুপৰৰ পিছত ছুৰৰাই অতি কষ্টেৰে হেপোৰ টেপোৰকৈ চাৰিটা প্ৰকাণ্ড পিল কঢ়িয়াই আনি মানুহজনৰ ওচৰ পালেহি।

পিলৰ চেহেৰা দেখি মানুহজনে চিঞৰি উঠিল : এনেকুৱা পিল খোৱাটো দূৰৰ কথা, মই জীৱনত এনেকুৱা পিল আগতে দেখাই নাই ছাৰ। আনকি এনে পিল পোৱা যায় বুলিও মই শুনো নাই কোনো দিন। ইয়াৰ একো একোটা পিলৰ ওজন নিশ্চয় তিনি চাৰি কিলোগ্ৰামৰ কম নহব। ইমান ডাঙৰ পিল খাম কেনেকৈ ?

মানুহজনৰ কথাৰ প্ৰতি বিশেষ লক্ষ্য নাৰাখি ডাঃ ছুৰৰাই মাত্ৰ

গহীন গহীনকৈ কৈ গ'ল : এই পিল কিট। আপুনি নেখাৰ। দিনে এবাৰ
ছবাৰ, তিনিবাৰ বা আপোনাৰ ইচ্ছানুযায়ী মন গলেই পিলকিট। মাটিত
পেলাই দিব। তাৰ পিছত বুটলি আনিব। আকৌ পেলাই দিব,
আকৌ বুটলি আনিব। পুনৰ—পেলাই দিব, পুনৰ বুটলি আনিব।
পুনৰ।

ডাঃ ছুৰবাই শেষৰ কথাষাৰ বহুত পৰলৈ বিৰবিৰকৈ কৈ আছিল
বুলি ধাৰণা হয়।

অন্য দুঃখ

হয়।

বহুত খাটি বস্তু দেখিছো। বিশাল জীৱন জাহাজ খন সময়ৰ
সাগৰত আশাৰ পালতৰি কৰ্তব্যৰ লগৰ পেলাই বয়সৰ বন্দৰত বওঁতে
বওঁতে অনেক খাটি বস্তু দেখিছো। মিঠাতেলৰ লগত মিহলোৱা খাটি
ম'বিল দেখিছো। চাউলৰ লগত থকা খাটি শিলঙটি দেখিছো,
বজাবত হালধিৰ গুৰি বুলি বিক্ৰি কৰা খাটি ইটা গুৰি দেখিছো, কিন্তু
আজিৰ নিচিনা খাটি, নিৰ্ভেজাল, চকুপানী আগেয়ে মই কিয় আনেও
দেখিছেনে নাই সন্দেহৰ কথা।

চাকৰিৰ ফালৰ পৰা আমাৰ নিচিনা জীৱনৰ মূল্য বজাবলৈ নিয়া
বেগটোৰ দৰে বজাব কৰাৰ পিচত তাৰ প্ৰয়োজন কোনেও অনুভৱ
নকৰে (পুনৰবাৰ বজাবলৈ যোৱাৰ সময়লৈকে), কাৰণ মই
পি, ডব্লিউ, ডি. অফিচৰ কেবাগী। তথাপিও চাকৰিটোৰ জহতেই মিঃ
বক্ৰাৰ দৰে থুলন্তৰ নামজনা, বিখ্যাত (আকাৰত) ডাঙৰ মানুহ
দেখিবলৈ পাই থাকোঁ। মিঃ বক্ৰা পি, ডব্লিউ, ডিৰ কনট্ৰেক্টৰ। তেখেতৰ
নাম সকলোৰে মুখে মুখে। কাৰণ তেখেত অতি বিনয়ী, সদালাপী,
সৰবৰাহী, জনা শুনা ধনী আৰু মানী লোক। সভা সমিতিটো তেখেতৰ
উপস্থিতি সকলোৱে কামনা কৰে। কিয়নো তেখেত সভাত কোৱা
কথাবোৰ সুন্দৰ কৈ বুজি পোৱাৰ নিচিনা কৰি নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ ব্যৱধানত
মুৰ জোকাৰিব জানে। আমাৰ বিভাগীয় ওপৰালা সকলৰ মাজত
মিঃ বক্ৰা প্ৰিয় ব্যক্তি। এক কথাত ক'বলৈ গ'লে আমাৰ ওপৰালা
সকলো তেখেতৰ হাতৰ মুঠিত। আমি বুজিব নোৱাৰা বা নজনাকৈ
থকা তেখেতৰ অগ্ৰাণ্য মহান গুণাৱলীৰ কাৰণেই—সেই সকলৰ ওপৰত

তেখেতৰ ইমান প্ৰভাৱ বুলি আমি ভাবো। সেয়ে তেখেতক আমি কেবাগীমখাই সমীহ কৰি চলো! তেখেতৰ বিল আদিৰ কৰিবলগীয়া কামবোৰ আন জৰুৰী কাম তলপেলাইও কৰি দিওঁ। কাৰণ তেখেতৰ এঘাৰ কথাতেই আমাৰ যথাসৰ্বস্ব চাকৰিটো এদিনতে যাব পাৰে বুলি আমি গভীৰভাৱে বিশ্বাস কৰো; যদিও এনে ঘটনা আজি লৈকে ঘটা নাই বা আমি ঘটিবলৈ দিয়া নাই। মিঃ বৰুৱাৰ আকৰ্ষণীয় ব্যক্তিত্ব আন এটি কাৰণ হ'ল তেখেতৰ সদা হাস্যময়ী স্বভাৱটি। তেখেতৰ মুখত আমি দুখৰ ছাঁ দেখাই নাই। দুঃখ কেনেকুৱা তেখেতে কিজানি নাজানেই। অন্ততঃ আজিৰ আগলৈকে আমি তেনেকৈয়ে ভাবি আছিলো।

আজি যে মিঃ বৰুৱা আমাৰ অফিচলৈ আহিব সেয়া মই ভাল দৰে জানো। কাৰণ কেইদিন মানৰ আগতে তেখেতৰ এটি কনট্ৰেক্ট শেষ হৈছে। সকলো কাম সুকলমেই হৈ গৈছে। এই কনট্ৰেক্ট সম্পৰ্কীয় বুজাপৰাও সন্তোষজনকভাবেই আমাৰ ওপৰালা আৰু তেখেতৰ মাজত হৈ গৈছে বুলি আমি বুজিব পাৰিছো।

আজি মাত্ৰ যাৱতীয় কাগজ পত্ৰ খিনি ৰেডি কৰি দিলেই আমাৰ ওপৰালা ডাঙৰীয়াই হাঁহি মাৰি চহী কৰি দিব আৰু মিঃ বৰুৱায়ে হাঁহি মাৰি প্ৰস্থান কৰিব। (বাকী বুজাপৰা যেতিয়া আগতে হৈয়েই গৈছে বুলি ধৰি লোৱা হৈছে) কাগজ পত্ৰখিনি ঠিক-ঠাক কৰি দিয়াৰ দায়িত্ব মোৰেই গতিকেই ঠিক সময়ত অফিচ ওলালোঁগৈ আৰু কাম খিনি কৰি লুকুমলৈ অপেক্ষা কৰিলোঁ। এনেতে মিঃ বৰুৱা আহি ওলালহি। বৰুৱাক দেখি মোৰ উচ্চপিচনি লাগিল। কাৰণ আমাৰ ওপৰালা তেতিয়াও পোৱাহি নাই। বৰুৱায়ে বহুত সময় বৈ থাকিবলৈ ভাল নেপাব বুলি জানো। গতিকেই মই বৰুৱাক বহিবলৈ দি পিয়ন এজনক বৰুৱা অহাৰ খবৰটো ওপৰালাক দিবলৈ পঠোৱা উচিত বুলি ভাবিলো আৰু তাকে কৰি বৰুৱাক কোৱাত তেখেতেও বৰ ভাল পোৱা যেন লাগিল।

কিছু সময়ৰ পাচত পিয়নজন ঘূৰি আহিল আৰু তেওঁ কলে যে চাৰে অশ্লুখত ভুগি থকা মাকৰ মৃত্যু হৈছে বুলি অলপতে খবৰ পালে আৰু সেয়ে তেখেত লগে লগেই ঘৰলৈ গ'ল। খবৰটো শুনি মিঃ বৰুৱাৰ প্ৰথমে ফেকুৰি ফেকুৰি তাৰ পাছত ৰখাব নোৱাৰি ডাঙৰকৈ চিঞৰি চিঞৰি কান্দিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। মিঃ বৰুৱাই যে গভীৰ দুঃখত কান্দিছে সেয়া কাৰো বুজিবলৈ বাকী নেথাকিল। কিয়নো তেখেতৰ হৃৎকুৱে ধাৰাধাৰে লোটক এঘটা মানলৈ বৈ আছিল। ডাঙৰ মানুহৰ কথা কিবা কলেই কিজানি—বেয়া পায়। সেই বুলিয়ে আমি কোনেও একো নোকোৱাকৈ একান্ত মনৰে মিঃ বৰুৱাই কন্দা চাই আছিলো। আমাৰ ওপৰালাৰ মাতৃ বিয়োগত আমিও যে দুঃখ পোৱা নাই তেনে নহয়। সকলোৱেই গভীৰ দুখ-পাইছো। কিন্তু সেই বুলিয়েই ইমানকৈ কান্দিবলৈ কিটো আছে। বয়স হ'লে, বুঢ়া হ'লে মানুহ মৰেই। সেইটো কথাতেই বাক মিঃ বৰুৱাৰ নিচিনা এজন ডাঙৰ (বয়সত আৰু আকাৰত) মানুহে এনেকৈ হৰাওৰাৰে কান্দিবলৈ কিটো হ'ল বাক? মই কথাটো ভাবি বৰ আচৰিতেই হ'লো। এনেতে মিঃ বৰুৱাৰ ঘৰৰ ওচৰৰে আমাৰ লগত কাম কৰা হাজৰিকাই মোক একাষৰীয়াকৈ মাতি নি কলে: 'বৰ অদ্ভুত কান্দ দেখিছো বৰা। 'চাওকছোন বন্ধু এজনৰ মাকৰ মৃত্যুত বাৰ ডাঙৰ মানুহ এজনে এনেকৈ কান্দিব লাগেনে। তাতে এই অফিচৰ মাজ মজিয়াত'। কিন্তু মই আচৰিত হৈছো আন এটা কথাতহে। যোৱা বছৰ মিঃ বৰুৱাৰ মাকৰ মৃত্যুৰ মুহূৰ্ত্তৰ ওচৰ চুবুৰীয়া হিচাবে মই কাষতে আছিলো আৰু তেতিয়াতো মাকৰ বিয়োগতো তেখেতে এনেকৈ কান্দি দুঃখত ভাগি পৰা নাছিল। হাজৰিকাৰ কথাটোৱে মোক দ্বিগুণে ভবাই তুলিলে। সঁচাকৈ মই কাৰণটো জানিবলৈ উচপিচাই ব'লো আৰু মিঃ বৰুৱাক শুধিবলৈকে ঠিক কৰিলো। লগৰ সকলোৰে হয়ভৰ পায় দুকুৰি বছৰীয়া জীৱনটোৰ সকলো সঞ্চিত সাহস এক গোট কৰি যি হয় হ'ব ভাবত ইমান দুখ পোৱাৰ কাৰণটো মিঃ বৰুৱাক বিনয়েৰে শুধিলো।

মোৰ প্ৰশ্ন শুনি পৰ্দা নোহোৱা খিৰিকিৰে দেখা পোৱা দূৰ দিগন্তত
দৃষ্টি ৰাখি যথেষ্ট সংযত হ'বলৈ চেষ্টা কৰি থুকা থোকি মাতেৰে মিঃ
বৰুৱাই কলে : 'আপোনালোকেটো জানেই বিলখন আজি পাচ হোৱাৰ
কথা আছিল। আক সেয়ে হৈ যোৱা হ'লেতো কথাই নাছিল। কিন্তু
বিলখনো পাচ কৰাব নোৱাৰিলো ইপিনে তেখেতৰ মাকৰো মৃত্যু হ'ল।
এতিয়া যে শ্ৰাদ্ধৰ খৰচ খিনিও ময়েই' বুলি মিঃ বৰুৱাই পুনৰবাৰ উচুপি
উঠিল। মই মন কৰিলো, ধাৰাঘাৰে বৰুৱাৰ চকুলো বৈয়েই আছিল।
ইমান গভীৰ দুঃখত ওলোৱা এনে খাটি চকুপানী মই জীৱনত প্ৰথম
দেখিলো।

খালী ঠাই পুৰণ

খালী ঠাই পুৰোৱা অতি সহজ কাম। স্কুলীয়া পৰীক্ষাত অন্ধ
খালী ঠাই পুৰোৱা পৰা আৰম্ভ কৰি আলিবাট, ফুট পাথৰ খালী ঠাই
পুৰোৱালৈকে অনেক বকমৰ খালী ঠাই জীৱনৰ হাইৱেত অগ্ৰসৰ হওঁতে
সকলোৱেই পুৰাইছে বা পুৰাব লগা হৈছে বা পুৰুৱা দেখিছো।
চৰকাৰি নীতিমতে খালিঠাই পুৰুৱা আক সহজ। কৰবাত কিবা
কাৰণত ঠাইখালী হ'লে ওচৰতে গাত এটা খান্দি যেই খালী ঠাই
পুৰাব পাৰি। আকো নতুনকৈ খালী হোৱা ঠাই ডোখৰ পুৰাবলৈ
ওচৰতে আক এটা গাত খান্দিব পাৰি। এনে কৰিলে খালী ঠাই
পুৰুৱা কামো সকলো পৰিকল্পনাতে নিশ্চিত্তমনে পুৰাদমে চলাই থাকিব
পাৰি আক তাৰ ফলও এক বুজন সংখ্যক নিবনুৱাক সংস্থান দিব পাৰি।
দেশৰ ভাল সঁচৰ ব্ৰেইনৰ নাটনি হ'লে ব্ৰেইনেৰে ড্ৰেইনেৰে (এই
ড্ৰেইনৰ অৱশ্যে আমাৰ মিউনিচিপেলটিৰ লেতেৰা ড্ৰেইনৰ নিচিনা
সহজেই দেখা পোৱা বা সাত মাইল আতৰতে গোল্ফত গম পোৱা
বিধৰ নহয়) উন্নত ব্ৰেইন আনি খালী ঠাই পুৰাব পাৰি। ব্যক্তিগত
জীৱনটো মাহৰ শেষত কাৰোবাৰ পকেট খালী হৈ গলে ধাৰ কৰা
টকাৰে সেই খালী ঠাই পুৰাব পাৰি। কাৰোবাৰ হৃদয়ৰ কোনোবা
অংশ (উপযুক্ত বয়সতো) খালী পৰি থাকিলে মনে মিলাজনৰ হৃদয়েৰে
পুৰাব পাৰি। এক ডজন ছোৱালী বিয়া দিব নোৱাৰি অকালতে চুলি
সকুৱাই খালীহোৱা মূৰ বজাৰৰ চুলিৰে পুৰাব পাৰি। তিনিকুৰি
বছৰীয়া বয়স্কা মহিলাৰ মুখাবয়বৰ সৰল ৰেখা, বক্ৰৰেখা, আদি
যাবতীয় ৰেখা সমূহো প্ৰচুৰ প্ৰসাধনেৰে পুৰাই ষোড়শী গাভৰু সদৃশ
কৰিব পাৰি। কৰবাত কিবা কাৰণত কোনোবাই (ঈশ্বৰে নকৰক)

ঘোচা খাই ছয়ো পাৰি দাত হেৰাব লগা—হলেও ফলচ্ টিথেৰে সেই ঠাই পুৰাব পাৰি। কোনোবা এজন বজানে এগৰাকী বাণীয়ে এবাৰ ৰাজ্যত ভীষণ খাঢ় অনাটন হওঁতে হেনো কটি খাবলৈ নোপোৱাত জনসাধাৰনক কেক খাই খালী পেট পুৰাবলৈ পৰামৰ্শ দিছিল। মুঠতে এই কাম তেনেই সহজ। মাত্ৰ টুকচ বিলাক অলপ জানিব লাগিব। তাকে নেজানিলে বন্ধু-বান্ধৱৰ সহায় লওক। প্ৰায় সকলোৱেই কম বেচি পৰিমাণে প্ৰায় সকলো ধৰণৰ খালী ঠাই পুৰোৱাৰ নিয়ম বিলাক জানেই। মানে বিশাল জীৱনটো নানা ৰকমৰ সমস্যাৰ জেংজাবৰ আতৰাই কঢ়িয়াই নিওঁতে নিয়মবোৰ শিকিব লগা হয়েই। দিস্তাই দিস্তাই দৰখাস্ত লিখি দৈনিক পিয়নলৈ বাট চাই—চাই এটা পৰিকল্পনা পাৰ কৰি হতাশ হৈ ভাগৰি পৰিব খোজোতেই খবৰ পালো যে ঘৰৰ কাষৰে স্কুল খনত অলপতে খালী হোৱা শিক্ষকৰ চাকৰিটো পুৰাবলৈ অস্থায়ীভাৱে মোকেই দিয়া হৈছে। মহান আদৰ্শৰে দেশৰ ভবিষ্যতৰ ধৰণী স্বৰূপ (এই বিলাক কথা 'ডাঙৰ মানুহে' মিটিঙত কয়) ছাত্ৰ হওঁক পঢ়াবলৈ ল'লো।

পৰীক্ষাৰ সময়ত ৭ম মানৰ অসমীয়াৰ প্ৰশ্ন কাকত কাটিবলৈ লৈ ভাবিলো যে প্ৰশ্ন খনত মোৰো জ্ঞানভাণ্ডাৰৰ সামান্যতম চিনাকি দিয়া যাওক আৰু ল'ৰাৰ চিন্তা চৰ্চ্ছাৰনো কেনে উন্নতি হৈছে তাৰো অলপ উমান লোৱা যাওক। সেয়ে গাখীৰত পানী, মিঠাতেলত মবিল, চাহৰ চেনী মিহলোৱাদি এই ছয়োটা লক্ষ্য মিহলাবলৈ ৰচনাৰ বিষয়টো তাৰ বাবে ভাল স্থল হ'ব বুলি ভাবিলো। কিয়নো জ্ঞানৰ উষ্ণতা জুখিবলৈ ৰচনা হ'ল উন্নত বেৰোমিটাৰ। গতিকেই সচৰাচৰ গৰু, মহ, হাতী, বাঘ আদি জন্তুৰ বিষয়ে এখন ৰচনা, নৈ, বিল, জান, জুৰি, পৰ্বত, পাহাৰ আদিৰ কথা লিখিব পৰা প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য্য বিষয়ক এখন ৰচনা আৰু ভবিষ্যতে পঢ়ি শুনি হাকিম, মুক্ৰিফ, চাপ্ৰাচী, কেৰাণী, বৈজ্ঞানিক, মাষ্টৰ ডাক্তৰ, প্ৰফেচাৰ, প্ৰধানমন্ত্ৰী, উপ-প্ৰধানমন্ত্ৰী, চকিদাৰ, এম, এল, এ, এম, পি, বিপ্লৱী; দেশসেৱক, নেতা, লীডাৰ, ৰীডাৰ, হোণ্ডিমেন, মটৰ

মেকানিক, অভিনেতা, সংবাদদাতা, চিঠিবাছৰ কণ্ডাকটৰ, নাট্যকাৰ, গীতিকাৰ, লিখক, জোৱান, সাহিত্যিক, কবি, গায়ক, নায়ক, স্বাধীন ব্যৱসায়ী আদি যাৰ যি হবলৈ হাবিয়াস (দেহি ঐ।) সেই বিষয়ে (হব পাৰক নোৱাৰক কোনো কথা নাই) লিখিব পৰাকৈ তোমাৰ ভবিষ্যত জীৱনৰ অভিলাষ জাতীয় এটা বিষয় বহাৰ পিছত মোৰ মনে বিচৰা বিষয়টো দি দিলো। বিষয়টো হ'ল বৰ্তমান আমাৰ দেশৰ সমাজ ব্যৱস্থা। কাৰণ সমাজ ব্যৱস্থা বুলিলে গেলামালৰ দোকানত আলু-পিয়াজৰ পৰা বেজিগুলী, বৰশীলৈকে পোৱাদি শিক্ষা সংস্কৃতি ৰাজনীতি অৰ্থনীতি আদি যি বিচাৰে সকলো পাব।

বহী চাওঁতে দেখিলো এজনে লিখিছে। যাহোক কোনেও নিলিখাকৈ এজনে লিখাই যথেষ্ট। কিবা এটা কাম একেবাৰে নহলে মনটো দমি যায়। অলপ হোৱা দেখিলে মনটো ভাল লাগে। মানে ধৰক—১লাখ টকা মূল ধনেৰে ব্যৱসায় কৰি একেবাৰে লাভে মূলে সমূলধে হেৰুৱাতকৈ এহেজাৰ টকা অৱশিষ্ট পালেও যথেষ্ট যেনেই লাগে।

তেওঁ লিখিছে : সমাজ আৰু ব্যৱস্থা—এখন পাতল কাগজত ছুটা গধূৰ শব্দ। কিন্তু ওজন কৰিব নোৱাৰ ছয়োকৈ পৃথক কৰাও বৰ কঠিন। ছয়োকো একেটি মুদ্ৰাৰে দুটি পিঠি বোলাই ভাল হ'ব। কাৰণ সমাজত কিবা কিবি ব্যৱস্থা থাকেই আৰু কিবা কিবি ব্যৱস্থা থাকিলেই সমাজ হয়। অৱশ্যে ব্যৱস্থাসমূহ মানি চলা নচলাটো ব্যক্তিবিশেষৰ নিজ কথা। হেজাৰ হওক ব্যক্তি স্বাধীনতা বুলিতো কথা এষাৰ আছে। সমাজ খনক যদি এখন টেবুল বুলি ধৰা হয় তেন্তে ব্যৱস্থা খিনি তাৰ ওপৰৰ টেবুল ক্লথ। মানে ধৰক, টেবুলখন ৰঙ এৰাই ঘূণে ধৰি ফপৰিয়া হৈ গ'লেও এখন ভাল টেবুল ক্লথেৰে—সেয়া সুন্দৰকৈ ঢাকি ৰাখি লোকচক্ষুৰ পৰা সন্তৰ্পণে সেই খিনি আতৰাই ৰাখিব পাৰি। বিভিন্ন 'ইজম্' বা 'বাদ'বোৰ কি ধুনীয়া টেবুল ক্লথ! দেশৰ প্ৰগতিৰ লগে লগেই 'বাদ' বোৰ বাদ পৰি গৈ আছে। সেই দৰেই নতুন

নতুন ইজিম বা 'বাদ' আহি আছে আৰু বিভিন্ন ইজিমৰ যুঁজবাগৰত আমাৰ সমাজৰ দুয়োটা বিয়াগোম শ্ৰেণী ধনী আৰু দুখীয়াৰ সমানে উন্নতি হৈছে। অৰ্থাৎ দুয়োটা শ্ৰেণী নিজ পথত সমানে আগ-বাঢ়িছে। বিশেষ একো নোহোৱা নোপজা কথা হোৱা নাই। ধনী সকলৰ আগতেও ধন আছিল। এতিয়াও আছে মাত্ৰ দিনে দিনে অলপ অলপ বেচি হৈছে আৰু দুখীয়া সকলো অগৰ পৰাই দুখতেই আছিল; এতিয়া মাত্ৰ দিনে অলপ দুখ বাঢ়ি গৈছে। হঠাতে দুখ আহি পৰিলেহে বেচি যেন লাগে। অলপ অলপ কৈ আহি থাকিলে সহ হৈ যায়।

দুখীয়া মানুহনো ক'ত নাই? মাত্ৰ কোনোবা দেশত এখন মটৰ গাড়ী নাথাকিলে আনে দুখীয়া বুলি ভাবে আৰু আমাৰ দেশত প্ৰায় গোটা খাও বস্তু খাবলৈ নেপাই পানী, বতাহ জাতীয় অতি প্ৰয়োজনীয় বস্তু কিটা খাই জীয়াই থাকিলে দুখীয়া বুলি কয়। সেই বুলিয়েই আপুনি সমাজ ব্যৱস্থাক দোষ দিব নোৱাৰে। কাৰণ কোনোবা যদি দুখীয়াৰ পৰা ধনী হ'ব বিচাৰে বা ধনীৰ পৰা দুখীয়া হ'ব বিচাৰে তাৰো উপায় আমাৰ সমাজত অলেখ আছে। মাত্ৰ ল'ব জানিলেই হয়। (চৰকাৰেনো কি কৰিব দেহি, চৰকাৰ হ'ল এটা, আৰু ৰাইজ হ'ল কোটি কোটি) আমাৰ দেশত দুখীয়া হ'বলৈ তেনেই সহজ। আপোনাৰ ধন সম্পত্তি খিনি আন দুখীয়া মানুহক বিলাই দিলেই হয়। চহকী হ'বলৈ পিছে ইমান সহজ নহয়। কিন্তু অলপমান অভ্যাস কৰিলেই আপুনি চহকী হৈ যাব পাৰিব। প্ৰথমে প্ৰথমে চহকী হোৱাৰ পথ দেখি (এহি পথ পৰম গুপ্ত) আপোনাৰ সেউজীয়া মনে চমকি ৰব পাৰে। কিন্তু এবাৰ মনৰ সেই সেউজীয়া ৰঙ ডিচকালাৰ হৈ গ'লে কোনো চিন্তা নাই। উন্নতি অনিবাৰ্য্য। ইয়াৰ যাৱতীয় পৰামৰ্শৰ বাবে আপোনাৰ লগত চিনাকি থকা বিশ্বস্ত যেই কোনো এজন ব্যৱসায়ী ব্যক্তিক গোপনে সাক্ষাৎ কৰক।

ৰব।

এই খিনিতে সমাজৰ আন এখন ছবিৰ কথা কৈ লওঁ। অলপতে ছজন ভদ্ৰলোকৰ হঠাতে কিবা কাৰণত চিনাকি হৈ গ'ল।

দুয়ো চিনাকি হৈ নতুন চিনাকি গাঢ় কৰাৰ ইচ্ছাৰে কাষৰে এক নামী ৰেষ্টোৰাত সোমাই পৰিলো। আগত ধূমায়িত কফিৰ পিয়ললৈ দুয়ো বৰ্তমান সমাজৰ অনেক সমস্যাৱলীৰ কথা আলোচনা কৰিলে আৰু কথা প্ৰসঙ্গতে এজনে কলে: বৰ্তমান আমাৰ সমাজৰ কি যে বিচিত্ৰ ৰূপ। এই ধৰক পোচাকৰ কথাই; আজি কালিৰ ল'ৰাছোৱালী বোৰে যে যি ধৰণৰ ফেচন কৰিবলৈ লৈছে, আৰু যি আদৰ কায়দাৰে ষ্টাইল কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছে যে ল'ৰাছোৱালী বোৰৰ কোন বোৰ ল'ৰা, কোনবোৰ ছোৱালী আপুনি ধৰিবই নোৱাৰে। এনেতে তেখেতৰ কথাত বাধা জন্মাই হাঁহি ক্ষুৰ্ভিৰে পৰিবেশ মুখৰিত কৰি প্ৰায় আধা-ডজনমান বিভিন্ন চাইজৰ ল'ৰা ছোৱালী বিভিন্ন আদৰ কায়দাৰ সেই ৰেষ্টোৰা লৈকে সোমাই আহিল। তেওঁলোকৰ আনন্দৰ অতিশয্যাত পূৰ্বে কথাকৈ থকা ভদ্ৰলোক জনে সাময়িকভাৱে বাধা পালেও তেখেতৰ বক্তব্যৰ যথেষ্ট সহায়ো কৰিলে। তেখেতে পুনৰ কলে: বাক এই ল'ৰা ছোৱালী জাকলৈকে চাওঁকছোন। চুলিৰ পৰা নখলৈকে, পোচাকৰ পৰা প্ৰসাধনলৈকে লক্ষ্য কৰি বা এই সকলো বিলাকৰ সমাহাৰত প্ৰত্যেকৰে যি ৰূপ তাৰ পৰা বাক আপুনি কোনটো ল'ৰা, কোনটো ছোৱালী সহজেই বাচি উলিয়াব পাৰিবনে? ভদ্ৰলোকৰ এই চোকা মন্তব্যত কিছু ক্ষুণ্ণ হোৱা যেন হৈ লগৰ জনে কলে: তেওঁলোকৰ আমাৰ আলোচনাৰ মাজলৈ আনিছে কিয়? তেওঁলোকক বাদ দিও আপুনি আপোনাৰ বক্তব্য কৈ যাব পাৰে দেখোন। আপোনাৰ আৰু কিবা কবলগীয়া থাকিলে এনেয়ে ক'ব। তেওঁলোকৰ উদাহৰণ নিদিলেই ভাল পাম। কাৰণ মই তেওঁলোকৰ সম্বন্ধীয়। বক্তাই তেখেত ল'ৰা ছোৱালীজাকৰ সম্বন্ধীয়। বুলি জানি কিছু অপ্ৰতিভ হৈ পৰিল যদিও সেয়া ঢাকিবলৈ ল'ৰা লৰিকৈ কলে: 'এ আপুনি

তেওঁলোকৰ সম্বন্ধীয় বুলি মই জনাই নাছিলো। বেয়া নেপাব।
পিছে আপুনি তেওঁলোকৰ মোমায়েক নেকি ?

: 'নহয়'।

: পেহাক নেকি ?

: 'নহয়'।

: 'খুৰাক নেকি !'

: 'নহয়'।

: 'দেউতাক নেকি' ?

: 'নহয়'। ইমানবিলাক প্ৰশ্নৰ নেতিবাচক উত্তৰ পাই ভদ্রলোকে
অলপ অতিষ্ঠ হৈ সুধিলো :

: তেন্তে নো আপুনি তেওঁলোকৰ কি হয় হেৰি ? মুখত অলপ
হাঁহি বিৰিঙাই কফিৰ পিয়লাটো লিৰিকি বিদাৰি তেখেতে কলে : 'মই
তেওঁলোকৰ মাক।'

প্ৰত্যেকেই নিজৰ ইচ্ছা অনুসৰি কাম কৰিব পৰাকৈ আমাৰ দেশত
ভীষণ সুবিধা আছে।

কিবা কাম প্ৰকাশ্যে কৰিব নোৱাৰিলে প্ৰকাৰান্তৰে কৰিব পাৰিব।
কৰাত বাধা নাই। মাত্ৰ সেয়ে গণতান্ত্ৰিক আদৰ্শৰ গোন্ধ বিজৰিত
হ'ব লাগিব। খদ্দৰ পোচাক পিন্ধিব পাৰিলেও বহুত সুবিধা হয়।
তাকে নহলে অৱশ্যে অলপ অসুবিধা আছে। অলপতে ক'বাত পোৱা
এটা সহজ উদাহৰণ আপোনাৰ আগত ডাঙি ধৰিলো। ধৰক আপুনি গৈ
থকা প্লেখন নিশ্চিত বিপদৰ সম্মুখীন হৈছে। তেতিয়া আপুনি বা
আপোনালোকে কি কৰা উচিত বাক ? গণতান্ত্ৰিক আদৰ্শৰে আপোনা-
লোকে লৰালৰিকৈ এখন লেণ্ডিং কমিটি ফৰ্ম কৰা উচিত আৰু কমিটিত
সৰ্বসম্মতিক্ৰমে এটা প্ৰস্তাৱলৈ (পাৰে যদি) নিৰাপদ ঠাইত বিমানখন
অৱতৰণ...কৰাবলৈ এটা জৰুৰী প্ৰস্তাৱ লৈ পাইলটলৈ অনতিপলমে
তাৰ এটা কপি পঠোৱা উচিত। তাত যদি এজন মন্ত্ৰী থাকে তেন্তে
আক ভাল হয়। তেখেতেই সকলো কাম লৰালৰিকৈ কৰি পেলাব

পাৰিব। কাৰণ তেখেতে সকলে সকলো কাম কমিটিত যোগদিহে কৰে।
গতিকেই একো অসুবিধা নহয়।

আমাৰ দেশত বৰ্তমান এনে ব্যৱস্থাবেই সমাজৰ সকলো কাম চলে।
এনেকৈ চলাত বহুত সুবিধা আছে। প্ৰথম কথা এনে ব্যৱস্থাত প্ৰচুৰ
সময় পোৱা যায়। সময় বেচি হ'লে সকলো কাম ধীৰে সুস্থিৰে ভাবি
চিন্তি কৰিব পাৰি। দ্বিতীয়তে, এনেকৈ সভা সমিতিৰ দ্বাৰা গণতান্ত্ৰিক
ভিত্তিৰে কাম কৰিলে মানে কাম কৰিবলৈ প্ৰস্তাৱ ললে সকতে পঢ়া
ইকৰা আৰু বুঢ়া'ৰ সাধুৰ ইকৰামুঠিৰ দৰেই প্ৰস্তাৱটো সবল হয়।
অকলশৰীয়া প্ৰস্তাৱ এডাল ইকৰাৰ দৰেই গণবনী। পটকৰে ভাগি
যায়। তৃতীয়তে এনেকুৱা ব্যৱস্থাত কাৰো ব্যক্তিগত দায়িত্ব নাথাকে
গতিকেই সকলোৱেই সুবিধা হয়।

এই সকলোবিলাক সুবিধালৈ লক্ষ্য ৰাখি আমাৰ সমাজৰূপী গৰু
গাড়ী ব্যৱস্থাৰ আলিয়োদি ভৱিষ্যতৰ যাত্ৰাপথত আগবাঢ়ি গৈ আছে।
আমি সকলোৱেই সেই যাত্ৰাৰ একে একেজন যাত্ৰী। আমাৰ এই
সামাজিক যাত্ৰাৰ অন্ত ক'ত আৰু যাত্ৰান্তত আমাৰ সমাজৰ বাবেনো
কি উকমুকৰ পোয়ালি লুকাই আছে সেই সম্পৰ্কে কোনে কি ভাবে
সেয়া মই নেজানো। মই উপলব্ধি কৰো এনে এটা পথেৰে এনে এক
গতিৰে অগ্ৰসৰ হৈছে যাৰ শেষ ক'ত কেতিয়া হয় অনুমান কৰা কঠিন
আৰু পথটোৰ মাজত এয়া আমাৰ সম্মুখত তৈয়াৰ হৈছে এটা বিশেষ
গাঁত, এটা প্ৰকাণ্ড একাৰ গাত আৰু সেই গাত সেই প্ৰকাণ্ড একাৰ
গাত আমাৰ নিচিনা কেবাটাও জেনেৰেচনৰ ত্যাগেৰে পুৰাব লাগিব
যাতে দূৰ ভৱিষ্যতৰ যাত্ৰী সকলো যাত্ৰাৰ আকাংখিত বিন্দুলৈ
নিৰাপদ অগ্ৰসৰ হ'ব পাৰে।

সদানন্দ বৰুৱাৰ মুকলি চিঠি

মাননীয় সদানন্দ বৰুৱাৰ লগত এবাৰ পৰিচয় হ'লে অনন্ত কাললৈ মনত থকা ব্যক্তি। আপুনি চিনি পায়নে নাপায় নাজানো। কাৰণ তেখেত সামাজিক লোক হ'লেও সমাজৰ সকলো শ্ৰেণীৰ ব্যক্তিৰ লগত তেখেতৰ ঘনিষ্ঠ সম্বন্ধ নাই। বাতৰি কাকত, আলোচনীৰ (ন পুৰনি সকলো বিলাকৰে) সম্পাদক, সহ-সম্পাদক আদিৰ লগতেই তেখেতৰ নিবিড় সম্বন্ধ আৰু সকলোবিলাক কাকত আলোচনীৰ অফিচ আৰু সম্পাদক আদিৰ ঘৰলৈ তেখেতৰ যি সঘন আগমন যে তেখেতৰ আহযাহৰ প্ৰকোপত অফিচ আদিৰ চকী মেজত ধূলি জমা হ'বলৈ নাপায়েই আৰু তাৰ ফলতেই অফিচৰ যাবতীয় কামত জৰিত থকা সকলোৱেই তেখেতক জানে বা চিনি পায়। অন্ততঃ যোৱা ১০ বছৰ ধৰি অশেষ ধৈৰ্য আৰু ঐকান্তিক প্ৰচেষ্টাত পৰিচয় দি গভীৰ আত্মবিশ্বাসেৰে সাহিত্য সম্পৰ্কীয় কামত তেখেত যি দৰে চিনাজোক লগাদি লাগি আছে সেয়াই এচাম লোকৰ মাজত তেখেতৰ চিনাকি ফৰিং ফুটাকৈ ৰাখিছে। সাহিত্য সম্পৰ্কীয় সভা সমিতিত বৰুৱা সদায় আগশাৰীত। ন-পুৰনি লিখকৰ নতুনকৈ প্ৰকাশ হোৱা কিতাপৰ তালিকা বৰুৱাৰ ওঠৰ আগত। কোনে, কত, কেই হেজাৰ কঠিন শব্দৰ প্ৰয়োগত গল্প, কবিতা আদি লিখিছে তাৰো হিচাপ বৰুৱাই ৰাখে। তেখেতৰ মতে নেওতা পুথিখনো এখন উৎকৃষ্ট সাহিত্য গ্ৰন্থই। কিয়নো তেখেতৰ মতে তাত বৰ্ণিত আৰ্য্য আদিৰ ৰচনা ভঙ্গী লালিত্যময় আৰু সারলীল, বিষয় বস্তুৰ উপস্থাপনৰীতি অতি নিখুঁত। নেওতা পুথি পঢ়িব জানিলে শুকাম জেউৰাৰো ৰস ওলোৱাদি চোঁ চোঁ কৈ ৰস ওলায়।

নেৰানেপেৰাকৈ লাগি থাকিলে এদিন কৃতকাৰ্য্য হবই বুলি তেখেতৰ অগাধ বিশ্বাস। সেই বিশ্বাস, আত্মবিশ্বাস, ঐকান্তিক প্ৰচেষ্টা, ধৈৰ্য্যৰ মিশ্ৰফলত তেখেতে দিনে ৰাতিয়ে মিলাই গড়ে অতিকমেও মোটা মোটাকৈ ১ ডিষ্টা ফুলস্কেপ কাগজৰ এপিঠিত সাহিত্যৰ বিভিন্ন দেশৰ প্ৰায়-বোৰতেই কিবা কিবি লিখে। ফেয়াৰ কপি কৰিবলৈ তেখেতৰ সময়ৰ অভাৱ বাবে তেখেতে এবাৰতে এপিঠিত বেচ 'কেয়াৰলি' লিখে আৰু হঠাৎ কাগজৰ অভাৱত লিখা বন্ধ নহবৰ বাবে আৰু সঘনে দোকানলৈ গৈ অবাবত সময় নষ্ট নকৰিবৰ বাবে—তেখেতে ৰীম হিচাবত এবছৰৰ বাবে কাগজ কিনি নিজ ঘৰৰ এটি আছুতীয়া কোঠাত জমাই থয়। তেখেতে ইমান কষ্ট কৰি পৰিকল্পিত ভাৱে নিয়মিত লিখে যদিও আপুনি তেখেতৰ কোনো লিখা কোনো কাকত আলোচনীত পঢ়িবলৈ নেপাব পাৰে। কিন্তু বিশ্বাস কৰক তেখেতে লিখে। যদি বিশ্বাস নকৰে তেন্তে বিভিন্ন কাকতৰ সম্পাদক সকলক সোধক, তাতো বিশ্বাস নহলে কাগজৰ লগত জড়িত আনকাৰোবাক সোধক, তাকো বিশ্বাস নহলে অফিচৰ ৱেষ্ট পেপাৰ বাস্কেটত চাওক। আপুনি বিশ্বাস কৰিবলৈ বাধ্য হ'ব। ইচ্ছা কৰিলে অলপ কষ্ট কৰি যেই কোনো এখন কাকতৰ অফিচত এক বজাৰ পৰা চাৰি বজাৰ ভিতৰত তেখেত বৰুৱাক আপুনি নিজেই লগ ধৰি সুধি চাব পাৰে। ভয়ৰ কোনো কাৰণ নাই। তেখেতে নিঃসঙ্কোচে আপোনাৰ প্ৰশ্নৰ উত্তৰ দি ক'ব যে হয়; তেখেতে সঁচাই দৈনিক তেনেকৈ লিখে। প্ৰকাশ নোহোৱাত আঁচৰিত হ'ব লগা কি আছে? বহুতৰ লিখা বহুত কাৰণতে প্ৰকাশ নহব পাৰে। তেখেতৰ চিন্তাৰ সুঁতিৰ গভীৰত্ব সম্পাদক সকলে উপলব্ধি কৰিব নোৱাৰিব পাৰে নাইবা তেখেতৰ লিখনিত নিহিত থকা দৰ্শনৰ সোৱাদ ল'বলৈ পাঠক সমাজ এতিয়াও প্ৰস্তুত নহব বুলি তেখেত সকলে ভাবি আছে, নাইবা তেখেতৰ নৱবৈপ্লৱিক চিন্তাধাৰা হৃদয়ঙ্গম কৰি পাঠক সমাজে নৱবিপ্লৱৰ তাণ্ডৱলীলা আৰম্ভ কৰি বাকী সকলো লিখকৰ ভাত মাৰিব পাৰে বুলিও সম্পাদক সকলে ভাবিব পাৰে। নাইবা তেখেতৰ লিখা পঢ়ি

অতিশয় মুগ্ধ হৈ পাঠক সমাজ ভাব ৰাজ্যত বুৰগৈ সংসাৰত অন্ত্যাত্ম চিন্তা বাদ দি সাহিত্য ৰাজ্যতে মজি থাকি সংসাৰ দেৱলীয়া কৰিব পাৰে বুলিও ভাবিব পাৰে। মুঠতে আৰু বলত কিবা কিবি ভাবিব পাৰে। ভাবত বাধা দিয়াৰ কাৰ অধিকাৰ আছে? গতিকে কিবা কিবি কাৰণত তেখেতৰ লিখাই প্ৰকাশিত ৰূপ নলব পাৰে। সেই বুলি তেখেত সাহিত্যিক নহব বুলি কোনে ক'ব পাৰে? এজন বোবা মানুহ যেনেকৈ সঙ্গীতজ্ঞ হ'ব পাৰে ঠিক তেনেকৈয়ে একো প্ৰকাশ নোহোৱাকৈয়ে তেখেতে সাহিত্যিক হ'ব পাৰে। কাৰ সাহস আছে তেখেত সাহিত্যিক নহয় বুলি কোৱাৰ? কাৰো নাই। কাৰো নাই!! বৰঞ্চ তেখেতৰ মোল বুজা সকলোৱেই তেখেতক নিখুঁতভাৱে সকলো প্ৰকাৰৰ সাহিত্যিক লক্ষণ যুক্ত ব্যক্তি বুলি একাধিক বাৰ কথা প্ৰসঙ্গত পাকে প্ৰকাৰে কয় আৰু উদ্গনি দিয়ে। (পাতি হাঁহে সোনৰ কণী পাৰেইবা।) তেখেতে ফুৰহুং নোখোৱাকৈ লিখি থকাৰ, নিৰাশ নোহোৱাৰ ইও এক অগুতম কাৰণ।

কিন্তু দিন বিলাকটো সদায় একে দৰে নাযায়। সময়ে গতি সলায়েই। শীতৰ পাছত বসন্ত আহেই। কিবা কিবিৰ পাছত কিবা কিবি হয়েই; মাত্ৰ কিবাকিবিৰ কাৰণত কিবাকিবি হওঁতে কেতিয়াবা পলম, সোনকাল আদি কিবাকিবি হ'ব পাৰে। নোহোৱাকৈ কেতিয়াও নেথাকে। মাননীয় সদানন্দ বৰুৱায়ে সাহিত্যিক জীৱনৰ সুদীৰ্ঘ শীতকালৰ অৱসান ঘটাই বসন্ত আহিল। বৰুৱাৰ সাহিত্য সৃষ্টিত প্ৰবাহিত নব্য শ্ৰোতৰ চিন পায়ৈ যে তেখেতক অনুপ্ৰেৰণা দিয়াৰ মানসেৰেই নে, সুদীৰ্ঘ ৩০ বছৰ অলপো জিৰণী নোলোৱাকৈ 'ঠিক সময় দিয়া' ঘড়ীৰ দৰে নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ ব্যৱধানত নিয়মিতভাৱে বৰুৱাৰ মুখ মন দেখি দেখি মায়া উপযাচিয়েই নে অগ্ৰ কিবা কাৰণেতেই এজন সম্পাদকে গভীৰ সাহসৰ পৰিচয় দি এই প্ৰাচীন সাহিত্যিক জনৰ জয়েণ্ট চাইজৰ উপাশাস এখন হৃষ্টপুষ্ট খুলন্তুৰ, বিশেষ সংখ্যা এটিত প্ৰকাশ কৰি দিলে। সুদীৰ্ঘ ১০ বছৰ স্বপ্নৰ বাস্তবায়নত

আনন্দাপ্লুত হৈ বৰুৱাই এমাহ লিখা বন্ধ কৰি অতি আৰামেৰে শুলে আৰু মেচিন চলা দি চলি থকা দেহাটোক কিছু জিৰণী দি দহবছৰীয়া ভাগৰ পলুৱালে। ইতিমধ্যেই তেখেতৰ উপাশাস কণী নাও পাঠকৰ মন সাগৰত ভাহি ফুৰিলে। পেটে পেটে বৰুৱাই পিছৰ সংখ্যাৰ আলোচনীত এই নতুন লিখকৰ (বয়সত আৰু লিখাৰ কুচকাৱাজত পুৰনি হলেও) লিখনিয়ে নব্য প্ৰতিভাৰ মেটমৰা স্বাক্ষৰ ভাৰ বৈ আনিছে বুলি বা অগ্ৰ কিবা প্ৰতিশ্ৰুতিৰ সংবাদ বহন কৰা দুই চাৰিখন চিঠিপত্ৰ চিঠিৰ শিতানত ওলাব পাৰে বুলি আকুল আশাৰে বাট চাই থাকিল।

বৰুৱাৰ চিন্তা বা আশা মিছা হ'ল বুলি ক'ব নোৱাৰি। বলত চিঠি পত্ৰ সেই উপাশাসক কেন্দ্ৰ কৰি ওলাল। কিন্তু বৰুৱাই ভবাৰ দৰে নহৈ কাৰ্য্যত ই অলপ বিপৰীত ৰূপ ললে। সেই সকলো বিলাক চিঠিৰ কথা ইয়াত সন্নিবিষ্ট কৰা সম্ভৱ নহয় যদিও দুই চাৰিখন মান নমুনা হিচাবে তুলি দিয়া হ'ল। এজনে লিখিছে: সম্পাদক ডাঙৰীয়া, যোৱা বিশেষ সংখ্যাত প্ৰকাশ হোৱা বৰুৱাৰ উপাশাসখন পঢ়িলো। পঢ়ি এটা কথা ধৰিব নোৱাৰি আপোনাৰ ওচৰ চাপিলো। কওকচোন সেই উপাশাসখন ভুলতে ছপা হৈ গ'লনে আপুনি ইচ্ছা কৰিয়েই প্ৰকাশ কৰিছে? যদি ভুলতে ছপা হৈ গ'ল তেন্তে আমাৰ কবলগীয়া একো নাথাকিলেও এনে ভুল অক্ষমণীয়। কাৰণ মোৰ দৰেই হেজাৰ হেজাৰ জনে পঢ়োতে যি সময় খৰছ হ'ল সেই সময় পৰিকল্পিতভাৱে ৰাস্তা বন্ধাৰ নিচিনা গঠনমূলক কামত খটুওৱা হ'লে দেশৰ বলত ভাল ৰাস্তা তৈয়াৰ হ'লহেঁতেন। পঞ্চমবাৰ্ষিক পৰিকল্পনাৰ কামত খটুওৱা হ'লে কেবাটাও ইণ্ডাস্ট্ৰী তৈয়াৰ হৈ গ'লহেঁতেন। যদি ইচ্ছা কৰিয়েই আপুনি প্ৰকাশ কৰিছে তেন্তে এতিয়াৰ পৰা আপোনাক আমি আগৰ অৱস্থাত পাম বুলি বিশ্বাস নহয়। আন এজনে লিখিছে: সম্পাদক ডাঙৰীয়া; আপোনাৰ আলোচনীত প্ৰকাশ কৰিবলৈ যদি সঁচাই প্ৰয়োজনীয় বস্তুৰ অভাৱ আমাক নকয় কয়? আমাৰ নিচিনা শিক্ষিত নিবনুৱাই আপোনালোকক সহায় কৰিবলৈ পালে আনন্দিত হম।

কিন্তু নিবনুৱা হলে। বুলিয়েই কোনোৱা বৰুৱাই যিহকে টিহকে লিখিলেই আমি পঢ়িম বুলি ভুল নকৰিব। শ্ৰী বৰুৱা আমাৰ সাহিত্যৰ আকাশত ধূমকেতু ওলোৱাদি হঠাতে ক'ব পৰা ওলাল ক'ব নোৱাৰো। কিন্তু তেখেতক ক'ব যে তেখেতৰ যদি লিখাত ইমানেই তীব্ৰ হেপাহ তেখেতে লিখক লিখি যাওঁক লিখি লিখি আঙুলি ফুলাই দিয়ক, কলম ভোটা কৰি দিয়ক, কাগজৰ মিল, চিঞাঁহী কোম্পানীবোৰ চলি থকাত সহায় কৰক কিন্তু ভুলতো যেন তেখেতে কোনো কাগজ আলোচনীলৈ নপঠায়। আৰু সম্পাদক ডাঙৰীয়া তেনেবোৰ লিখা কোনোবাই পঠালেই যেনিবা আপুনিতো এবাৰ চকু ফৰাই চোৱা উচিত। যদি আপোনাৰ সময় নাই, অফিচত মানুহৰ নাটনি হৈছে যদি আমাক নকয় কিয়? অন্তৰ্জাতিক নিবনুৱা সন্থাৰ অমাবাৰতী শাখাৰ সম্পাদক হিচাবে কও যে আমাৰ হাতত প্ৰায় কেবা লাখো নিপুন নিবনুৱা আছে। আপোনালোকৰ অৰ্দ্ধাৰ মতেই আমি চাপ্লাই কৰিব পাৰো। সমবায় ভিত্তিত আমি আপোনালোকৰ এ বছৰৰ কাম এ দিনতে কৰি শেষ কৰি দিব পাৰো। ইয়েই আমাৰ বিশেষত্ব। আন এজনে কোৱাল ভাষাৰে লিখিলে: সম্পাদক মহোদয়, আপোনাৰ আলোচনীত ছপাবলৈ উপযুক্ত বস্তু যদি নাপায় একো কথা নাই। খালী কাগজ বান্ধি দিব। কিন্তু বৰুৱাৰ দৰে লিখকৰ উপন্যাস ছপাই আলোচনীৰ কাগজ নষ্ট কৰাৰ কোনো অৰ্থ নাই। আৰু সেইবোৰ পইচা দি পঢ়িবলৈ আমাক দিয়াটো উচিত হোৱা নাই। আপুনি তেনে কাম কৰি ঘোৰ অগ্নায় কৰিছে। ভৱিষ্যতে এনে কাৰ্য্যৰ পুনৰাবৃত্তি হ'লে আমি ঘোৰ প্ৰতিবাদ কৰিম। আমি ষ্ট্ৰাইক কৰিম, ... আপোনাৰ অফিচ পুৰিম, আমি সত্যাগ্ৰহ কৰিম। প্ৰয়োজন হ'লে আমি অনশন কৰিম। গতিকেই...। আন এখন চিঠিত লিখিছিল: আপোনাৰ আলোচনীত যদি শ্ৰী বৰুৱাৰ উপন্যাস খনৰ নিচিনা বস্তু নচপালেই নহয় তেন্তে ভৱিষ্যতে এটা কাম কৰিব। তেনে বস্তু প্ৰকাশ হোৱা সংখ্যাটিৰ লগতে দুটামান এনাচিন বা তেনে জাতীয় মুৰৰ বিষ আদি

উপশম ঘটোৱা আনকিবা টেবলেট দি পঠোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰিব। অগ্ৰথাই আমাৰ পাঠক সমাজৰ বৰ অসুবিধা হয়। এনে কৰাত অসুবিধা হলে আন এটা উপায় দিলো। বিভিন্ন কাকত আলোচনীত শিশুৰ শিতান, চিনেমা শিতান, মহিলা শিতান আদি কৰাৰ দৰে আপোনাৰ আলোচনীত এতিয়াৰ পৰা তেনে লিখা প্ৰকাশ কৰিব লগা হলে “বৰুৱাৰ নিচিনা লিখকৰ শিতান” নামৰ এটা শিতান খুলি দিব পাৰে। তেতিয়া আৰু আমাৰ কোনো অসুবিধা নহয়। মানে তেতিয়া মিটিবোৰ বয় চাউলো সিজে। অ আৰু এটা কথা। বৰুৱাৰ সেই ‘বিশেষ’ ধৰণৰ উপন্যাস নামধাৰী বস্তুটি ছপা কৰা বাবেই সেই সংখ্যাটি বিশেষ সংখ্যা হ'ল নেকি বাক? ইত্যাদি, ইত্যাদি।

এনে ধৰণৰ হেজাৰ বাৰশখন চিঠি পাই সেই সাহসী সম্পাদকৰো বুকুৰ কপনি উঠিল। কাৰণ ঘটনাই আৰু ব্যাপক ৰূপ ললে। তেখেতৰ আলোচনীৰ ব্যৱসায়েই দেৱলীয়া হব। গতিকেই তেখেতে চিঠিবোৰ প্ৰকাশ হোৱা সংখ্যাবোৰত ‘মতামতৰ বাবে সম্পাদক দায়ী নহয়’ শাৰীতো বৰ বৰ হৰফেৰে চপোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰিলে আৰু—এই চিঠি সমূহৰ প্ৰত্যুত্তৰ দিবৰ বাবে শ্ৰীসদানন্দ বৰুৱা ডাঙৰীয়াক লিখিতভাৱে অনুৰোধ কৰা হ'ল। বৰুৱা এই বিলাকত পিছ হোৱঁকা বিধৰ পুৰুষ নহয়। এই ঘটনাই তেখেতৰ সদায় আনন্দ মনেৰে, হাঁহি মুখে থকা সাহিত্যিক ভাব সম্পন্ন মুখখন কিছু মোলান কৰিলেও তেখেতৰ ভিতৰত সাহ পিট, ধৈৰ্য্য, ঐকান্তিকতা আদি যাৱতীয় গুণৰাজি একেই থাকিল। গতিকেই সম্পাদক ডাঙৰীয়াৰ অনুৰোধত সেই চিঠিজাকৰ প্ৰত্যুত্তৰ স্বৰূপে আত্মপক্ষ সমৰ্থন কৰি কোৱাল বলিষ্ঠ ভাষাৰে সকলো পাঠকৰ মন তালফাল লাগি যোৱাকৈ—“সদানন্দ বৰুৱাৰ মুকলি চিঠি” শিৰোনামাৰে এনে এখন চিঠি লিখি পেলালে যিখন বৰুৱাৰ সগোত্ৰীয় সাহিত্যিক সকল আৰু কোনো কোনো সম্পাদকলৈ চিঠি শিতানৰ নিয়মীয়া লিখকৰ মতে সম্পাদকলৈ চিঠিৰ শিতানৰ এক মাইলক খুটি। বৰুৱাই লিখিলে: সূৰ্য্যক কেন্দ্ৰ কৰি বিভিন্ন গ্ৰহ নক্ষত্ৰ ঘূৰি যুৱাদি

মোৰ উপন্যাস খনক কেন্দ্ৰ কৰি কটু সমালোচনা ভৰা যি বিলাক চিঠিপত্ৰ সাহিত্যৰ সৌৰভগতত ঘূৰি ফুৰিছে সেয়া দেখি, পঢ়ি মই আশ্চৰ্য্য বোধ কৰা নাই। কাৰোবাৰ ভাল দেখিলে হিংসা কৰাতো আমাৰ জাতিগত স্বভাৱ বুলি আপুনি জানেই। মোক তেখেত সকলো হিংসা কৰিছে। কৰক, একো কথা নাই। কিন্তু সত্য লুকাই নেথাকে। আজি মই এই চিঠিও যিখিনি কথা পেচ কৰিবলৈ ওলাইছো—সি আমাৰ পঢ়ুৱৈ সমাজৰ স্বৰূপটো গোমৰফাক কৰি দিব। মই জানো যে চিঠিৰ লিখক সকলো মোৰ উপন্যাস পঢ়ি মুঠেই বেয়া পোৱা নাই। কিন্তু কি হৈছে জানে? মোৰ উপন্যাস তেখেত সকলো ৰাতি টোপানি খতি কৰি পঢ়ি পিছদিনা ঘৰৰ মানুহৰ গালি খাইছে। নাইবা অফিচত টোপনিয়াই কাম কৰিব নোৱাৰি ওপৰালাৰ গালি খাইছে। নাইবা পঢ়ি পঢ়ি তন্ময় হৈ বজাৰলৈ যাবলৈ সময় উলিয়াব নোৱাৰি গৃহকল্লনা সৃষ্টি কৰিছে। নাইবা বজাৰলৈ গৈ আলুগুটিৰ ঠাইত পিয়াঁজ আনি অথন্তৰ ঘটাইছে, নাইবা তেনে ধৰণৰ কিবা কাৰণত উৰহৰ খং ভগা চাৰিত সৰুৱাবলৈ উপন্যাস খন বেয়া বুলি চিঠি লিখিছে। তেনেকৈ লিখিবলৈ বেছি সাহ কৰিছে। মোক নতুন লিখক বুলি ভাবিছে। কিন্তু মই আজি চিঞৰি ক'ম, এশবাৰ ক'ম, হাজাৰবাৰ ক'ম, লাখবাৰ ক'ম, কোটি কোটি বাৰ ক'ম, যে সেই উপন্যাস খনকেই মোৰ নামত নহৈ যদি অন্য কোনোবা আগৰে পৰা নাম জ্বলা লিখকৰ নামত প্ৰকাশ হ'ল হেঁতেন তেতিয়া এইচাম পাঠকেই তেখেতলৈ পুষ্পমালা অৰ্পণ কৰিলে হেঁতেন সম্পাদক মহোদয়, কওকছোন; বাক ই আমাৰ পাঠক সমাজৰ অতপালি নহয় নে? পাঠকৰ টিঘিল-ঘিলনিত আজি নতুন লিখক তিষ্ঠিব নোৱাৰা হৈছে। সেয়ে আজি এই সুযোগতে মই নতুন লিখক নকলক কও যে তেখেত সকলে অনতি পলমে একত্ৰিত হৈ এটা প্ৰস্তাৱ যোগে (অকল প্ৰস্তাৱ ললেই হ'ব) ইয়াৰ প্ৰতিবাদ কৰি আশু ব্যৱস্থা ল'ব লাগে। লিখক পাঠকৰ মাজত মিল নথকাতো অতি অশোভনীয় কথা নহয় নে বাক?

ৰব।

আচল কথাটো এতিয়াও কোৱাই ছোৱা নাই। আজি মই যিটো কথা ইয়াত কম সেয়াই আমাৰ পঢ়ুৱৈ সমাজৰ স্বৰূপ উদঙাই দেখুৱাব। তেখেত সকলৰ বিচাৰ বুদ্ধিহীনতা আৰু বৌদ্ধিক দৈন্ত্যতা প্ৰমানৰ বাবে মোৰ এই উপন্যাসেই হ'ব মহান দলিল। আমাৰ পঢ়ুৱৈ সমাজ হৈ পৰিছে নেবেল যুক্ত পঢ়ুৱৈ। কিয়নো তেখেত সকলে সাহিত্যৰ ৰস পান কৰে লিখকৰ নেবেল চাই। সমালোচনা কৰে লিখকৰ ছাপ অনুযায়ী।

ই বাক অতি অন্তায় তথা অবিচাৰৰ কথা নহয় বুলি কোনে কব পাৰে? কোনেও নোৱাৰে। কোনেও নোৱাৰে। সেয়ে মই কও যে মোৰ এই উপন্যাস বাস্তবিকতে কোনো নাম কিনাৰ প্ৰয়াসেৰে লিখা হোৱা নাছিল। সি আছিল মোৰ এটা মহান এক্সপেৰিমেণ্ট। টমাচ আলভা এডিচনে মুৰ্গী কণীৰ ওপৰত নিজে বহি উমনি দি পোৱালী জগাবলৈ কৰাৰ নিচিনা সাংঘাতিক এক্সপেৰিমেণ্ট। সুদীৰ্ঘ ১০ বছৰ সাহিত্যৰ লগত জৰিত হৈ আজি মই আমাৰ পঢ়ুৱৈ খাতু চাবৰ কাৰনেই সেই উপন্যাসকপী পৰীক্ষা ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিলো। আৰু কোনে কব পাৰে এই মহান পৰীক্ষাত মই উৰ্ত্তীন নহলো বুলি? কোনেও নোৱাৰে। কোনেও নোৱাৰে। গতিকে শুনক সেই উপন্যাস সেই মহান উপন্যাসে মোৰ দ্বাৰা লিখিত উপন্যাসেই নহয়। সেইখন এজন নাম কৰা সাহিত্যকৰ পূৰ্বে প্ৰকাশিত উপন্যাসৰ নকল ৰূপ। স্থান, কাল, পাত্ৰ আৰু নামৰ বাদে সকলো হুবহু নকল কৰা হৈছে। অথচ তেখেতে পাইছিল প্ৰশংসাৰ পুষ্প মালা। মোৰ ক্ষেত্ৰত সেয়ে ইল গালি গালাজ তিৰস্কাৰৰ শিলাবৰ্ষণ! হায় পঢ়ুৱৈ সকল! ইমান স্পৰ্দ্ধা আপোনালোকৰ। এইয়েই আপোনালোকৰ বিচাৰ বুদ্ধি।

মোৰ আৰু কব লগীয়া একো নাই। মই আৰু আপোনালোকক কোনো প্ৰকাৰেই আমনি নিদিও। সাহিত্যৰ সৌৰভগতত (আপনা-লোকৰ ভাষাত) ধুমকেতুৰ দৰেই মই পৰেশ কৰছিলো আৰু ধুমকেতুৰ

দৰেই নাটকীয়া হৈ যাম। মনত ৰাখিব এই নকল উপাশাসেই
(আপোনালোকৰ স্বৰূপ চিনিবলৈ) আছিল মোৰ সাহিত্যিক জীৱনৰ
জন্ম, সেয়ে মোৰ মৃত্যু আৰু সেয়েই হল মোৰ সমাধি।’

বক্সাৰ মুকলি চিঠি পঢ়ি মোৰ মনত এতিয়াও এটি খু-ছু-ৰ-নি থাকি
গ’লঃ তেখেতে কোৱা বৌদ্ধিক দৈন্যতা কাৰ—পটুৱৈৰ নে প্ৰকৃত
লিখকৰ নে ছয়োৰে ?

কিতাপ পঢ়িছা

কিতাপ—পঢ়িছা ? পঢ়া নাই কেতিয়াও ? ময়ো পঢ়া নাই
শুনিছো তথাপি।

জ্ঞানৰ শলিতাৰাজি, সভ্যতাৰ বুনিয়াদ আছে প্ৰতি পাততে
বিয়পি।

ঘটনাটো প্ৰথমে, অমৰাৱতী নেচনেল লাইব্ৰেৰীত সূত্ৰপাত হ’ল।
সুদীৰ্ঘ দিন অব্যাহত হৈ ধূলিৰ মাজত শুই থকা এটি হুণ্ট-পুণ্ট কিতাপে
এদিন ৰাতি লাইব্ৰেৰীৰ সকলো চিনিয়ৰ কিতাপক এক গোট কৰি
অভিযোগটো উত্থাপন কৰিলে আৰু প্ৰত্যেকেই কথাটোত গুৰুত্ব
আৰোপ কৰি এই বিষয়ে অন্যান্য লাইব্ৰেৰীতো এনে ধৰণৰ কাণ্ড-
কাৰখানা চলি থাকিব, পাৰে বুলি সন্দেহ কৰি তেওঁ-লোকৰো মতামত
ল’বলৈ একমত হ’ল। সেই উপলক্ষ্যে বিশাল অমৰাৱতী ৰাজ্যৰ
নগৰ-চহৰ, স্কুল-কলেজ, মানুহৰ ঘৰ আদিও থকা হাজাৰ হাজাৰ
লাইব্ৰেৰীলৈ কথাটো জনাই, তেওঁলোকৰ সকলোৰে ইচ্ছা হ’লে সক-
বৰ প্ৰতিটো লাইব্ৰেৰীৰ এজনকৈ প্ৰতিনিধি গোটাই—কোনোবা
এঠাইত ইয়াৰ বিশদ আলোচনা কৰি এটি সিদ্ধান্ততে উপনীত হ’বলৈ
ঠিক কৰা হ’ল। এই বাতৰি প্ৰেৰণৰ দায়িত্ব চিন্তাশীল ভাবুক মানুহে
পঢ়া গ্ৰীক দৰ্শন সম্পৰ্কীয় নামী, পপুলাৰ কিতাপ এখনক দিয়া হ’ল।

কেই দিন-মানৰ ভিতৰতেই চৰকাৰী, বেচৰকাৰী, ঘৰৱা সকলো
লাইব্ৰেৰীলৈকে খবৰ পঠোৱা হ’ল আৰু কোৱা বাহুল্য, সকলোৰে
পৰা অভূতপূৰ্ব সঁহাৰি পোৱা গ’ল।

সকলোৰে কোবাল ইচ্ছাৰ প্ৰতি সন্মান জনাই অমৰাৱতী নেচনেল

লাইব্ৰেৰীৰ লগতে সংযুক্ত নৱনিৰ্মিত বিশাল বিলাসী অভিটৰিয়ামটোতেই আ'উসীৰ নিশা মানুহৰ অলঙ্কিত এক গোপন কনফাৰেন্স আহ্বান কৰা হ'ল।

নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ বহুপূৰ্বেই নিৰ্দ্ধাৰিত বাতি প্ৰতিনিধি সকল আহি অভিটৰিয়াম ঠাই খাই পৰিলা; প্ৰাচীন গ্ৰন্থ গীতাৰ সভাপতিত্বত সভাৰ কাম ক্ষিপ্ৰগতিত আৰম্ভ হ'ল। উদ্দেশ্য ব্যাখ্যা কৰি বাইবেলে গলগলীয়া স্বৰেৰে কলে: প্ৰতিনিধি সকল আপোনালোকে বুজি পাইছেই যে আজিৰ অধিবেশনৰ উদ্দেশ্য অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ; মানৱ সভ্যতাৰ জন্মৰ লগে লগেই আমাৰো জন্ম। মানুহেই আমাক সৃষ্টি কৰিছে (সঁচা কথা)। অথচ আমাৰ সহায়তেই কত মানুহ (প্ৰকৃত অৰ্থত) সৃষ্টি হ'ব লাগিছে সেয়াও অতি বিস্ময়ৰ কথা। পৃথিবীৰ আমাৰ ভূমিকা সঁচাই গুৰুত্বপূৰ্ণ। মানুহ নাথাকিলে আমি থাকি লাভ নাই আৰু আমি নাথাকি মানুহ থাকিলেও কথাটো একেই হ'ব বুলি আমাৰ ধাৰণা। কলতে ঢোকা, আৰু ঢোকাতে কলজুপি বৈ থকাৰ দি আমি ছয়ো ছয়োতে ভেজাদি বৈ আছোঁ। অনেক কালৰ পৰা কিতাপ আৰু মানুহৰ মাজত এটা মধুৰ সম্পৰ্ক চলি আহিছিল। এতিয়াও যে কিছু মানৱ লগত তেনে সম্পৰ্ক চলি থকা নাই—এনে নহয়। কিন্তু পৃথিবীৰ জটিলতাৰ পাক চক্ৰই আমাৰ এই মধুৰ সম্পৰ্কৰ বিৰাট তাৰতম্য ঘটাইছে। ইয়াৰ মূলতেই আছে একশ্ৰেণীৰ মানুহ। তেওঁলোকে নিজকে অতি বুদ্ধিমান বুলি। ভাবি আমাক এনে ভাৱে ব্যৱহাৰ কৰে যে তাৰ ফলত আমাৰ আত্মসন্মান, আমাৰ সৃষ্টিৰ মূল উদ্দেশ্য হানি হোৱাৰ উপৰিও আমি ইমান কঠোৰে কাঢ়িয়াই ফুৰা জ্ঞান সংবাদত মামৰে ধৰাৰ উপক্ৰম কৰিছে। ই আমাৰ কাৰণে চৰম দুৰ্ভাগ্য, পৰম ব্যৰ্থতা, দুৰ্য্যোৰ অপমান, তীব্ৰ লাঞ্ছনা, অতিপাত প্ৰৱঞ্চনা, আৰু...আৰু...মই কব নোৱাৰা হৈ গৈছে। মই কি ক'ব বিচাৰিছোঁ আপোনালোকে বুজিছেই কিজানি। এই বিষয়ত আপোনা-লোকৰ কাৰ কেনে অভিজ্ঞতা হৈছে মুক্ত কঠোৰে সবেই শুনাকৈ কওক।

সভাৰ শেষত (প্ৰয়োজন হ'লে) সৰ্বসন্মতিক্ৰমে আমি এটা যথোপযুক্ত ব্যৱস্থাৰ দাবী জনাই ঢোকা ভাষাত (যি ভাষা কচাই খানাৰ দাৰ ধাৰতকৈও ঢোকা হ'ব বুলি আমাৰ দৃঢ় বিশ্বাস) এটি প্ৰকাণ্ড প্ৰস্তাৱ লয়।

উদ্দেশ্য ব্যাখ্যা শেষ হোৱাৰ লগে লগেই অমৰাৱতী জনকল্যাণ সংস্থাৰ লাইব্ৰেৰীৰ স্মাৰ্ট প্ৰতিনিধিজন ঘপকলে থিয় হ'ল আৰু আৰম্ভ কৰিলে: বন্ধুসকল, পঢ়িবৰ বাবেই কিতাপৰ জন্ম আৰু মানুহে কিতাপ পঢ়ে। এই সাধাৰণ সত্যকো অস্বীকাৰ কৰি এদল পঢ়বৈ নামধাৰী লোকে ঘৰৰ বাহিৰ ওলালেই আমাৰ হাতত লৈ ফুৰায়। আমাক তেওঁলোকে এনে কায়দাৰে ধৰে, তেওঁলোকৰ জীৱনতকৈও আমি মূল্যৱান। বাটত যাওঁতে এনে এটা ভঙ্গীত যায় যেন তেওঁলোকে আন মানুহক দেখাই নায়; মাত্ৰ কিবা ভাৱত তন্ময় হৈ গৈ থকাৰ বাবেহে, যেন আনে পট কৰে দেখাকৈ আমি তেওঁৰ হাতত জিলিকি আছোঁ। এই দলে ভুলতো যিকোনো সাধাৰণ কিতাপ হাতত নাৰাখে। আমাৰ মাজত নামকৰা, বিখ্যাত সকলকহে, হাতত ৰাখে। তেওঁলোকৰ এনে কাৰ্য্যত আমি বিৰক্ত ন'হলোঁহেঁতেন যদিহে তেওঁলোকে এই বিলাক কৰাৰ লগতে অকনমান সময় উলিয়াই হাতত লৈ ফুৰা আমাৰ জ্ঞাতিসকলক এবাৰ যদি যথাবিহিত ব্যৱহাৰ কৰিলেহেঁতেন (অৱশ্যে তেওঁলোকৰ প্ৰতি বেয়াও লাগে। কিয়নো সময়খিনি যদি তেনেকৈয়ে নষ্ট কৰি দিয়ে, তেন্তে ওপৰত উল্লেখিত কামবিলাক কৰি ফুৰিবলৈ সময়েই ন'হব আৰু ফলত তেওঁলোকৰ মূল উদ্দেশ্যত বিফলতাৰ বজ্জপাত পৰিব)।

দ্বিতীয় গুৰুত্বপূৰ্ণ কথাটো হ'ল এই দলটিৰ লোকসকলে আমাৰ ভিতৰলৈ নোসোমোৱাকৈয়ে বন্ধু-বন্ধৱৰ মাজত ছেগ বুজি আমাৰ গুনানুকীৰ্তন কৰে। সেই কাৰ্য্যৰ বাবে তেওঁলোকে আমাৰ পিচফালে প্ৰকাশকে বৰ্দ্ধিত বিক্ৰিৰ কাৰণে কিটিপেৰে লিখি দিয়া কথাকেই শাৰীৰ সাহাৰ্য্য লয় আৰু সেয়ে কিতাপৰ লিখকৰ সলনি প্ৰকাশকৰ

প্ৰতি তেওঁলোকৰ গোপন শ্ৰদ্ধা প্ৰৱলৰো প্ৰৱল। তাতোকৈয়ো আমোদ লগা কথা...যে এবিধ লোকে ওপৰোক্ত শ্ৰেণীৰ সমানো কষ্ট নকৰি সেই দলৰ কোৱাভাতুৰীয়া বক্তৃতা শুনিয়ৈ বিশ্ব-সাহিত্যৰ মৌচাক চোহাৰ আনন্দত পৰম অল্পত হৈ পৰা দেখা যায়।

আন্তৰ্জাতিক শিল্পী-সাহিত্যিক সম্ভাৰ অমৰাৱতী শাখাৰ হেড-অফিচৰ লাইব্ৰেৰীৰ প্ৰতিনিধিৱাৰ এণ্ড পীচে ক'লে : বৰ্তমান পাৱত গজা এচাম শিয়ান পঢ়ুৱৈয়ে আমাৰ নিচিনা নাম কৰা কিতাপৰ নাম, লিখকৰ নাম, ৰিভিউ আদি মুখস্থ কৰি পঢ়াৰ অভ্যাস নথকা লোকৰ আগত টিঘিল ঘিলাই ফুৰা দেখা যায়। নপঢ়িলে আমাৰ মাতিবলৈ একো নাই। আমি কাৰো ব্যক্তি স্বাধীনতাত হস্তক্ষেপ নকৰোঁ। কিন্তু সাহিত্যত এনে চৰ্ট-কাৰ্ট ৰিচৰাসকল সাহিত্যৰ চাউলৰ মাজত নিসিজা শিলগুটি।

অমৰাৱতী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ প্ৰতিনিধিদ্বয়ৰ এজন ডঃ ৰিভাগোৱে ক'লে : বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পুথিভঁৰালত আমি মাথো উপলব্ধি কৰি চলে হৃদয়ৰ নিৰৱচ্ছিন্ন টনা আজোৰা—পৰীতিৰ প্ৰশান্ত মহাসাগৰৰ জোৱাৰ-ভাটা। কিতাপখন নিওতাজনেই ঘূৰাই দিয়াৰ উদাহৰণ অতি বিৰল। কোনোবা দাদাই নিয়া কিতাপখন কেনোবা ভৰ্তিৱে দিয়েহি আৰু সেই দৰেই ভৰ্তিৰ নামত ইচু হোৱা কিতাপখন ৰিটাৰ্ণ কৰেহি নিৰ্দ্ধাৰিত দাদাজনে। আমি তেতিয়া হৈ পৰো প্ৰেমপত্ৰ পাৰ কৰোৱা সুলভ সাঁকো। কাৰোবাৰ মনাকাশত উথলি উঠা ভাৱৰাশিক কাৰোবাৰ হৃদয়ত সংগোপণে অৱতৰণ কৰোৱা আমি যেনিবা নিৰাপদ পেৰাচুট।

বিশ্ববিদ্যালয়ৰ আনজন প্ৰতিনিধিয়ে খোৰাই খোৰাই আহি আৰম্ভ কৰিলে : বন্ধু সকল আপোনালোকে জনেই যে মই বা মোৰ নিচিনা কিতাপ ছাত্ৰসকলৰ মাজত বৰ পপুলাৰ। পৰীক্ষাৰ ওচৰত ছাত্ৰসকলৰ হেঁপাহ আমাৰ প্ৰতি দ্বিগুণে বাঢ়ে। কিছুমানে আমাক ইমান ভাল পায় যে লাইব্ৰেৰীয়ান আদিৰ চকুত ধূলি দি আমাক পলুৱাই আনে

আৰু কিছুমানে আমাৰ কিছুমান অংশৰ প্ৰতি থকা বিশেষ মৰমৰ টানত আৰু আনৰ হাতত পৰি লঘুলাঞ্চনা হোৱাৰ ভয়ত সাৱধানে সেই বিশেষ বিশেষ অংশসমূহ একেৰাই চিৰদিনৰ বাবে নিজৰ লগতে ৰাখে। মোৰ পদু অৱস্থাটো দেখি আপোনালোকে কথাটো ভালদৰেই বুজিছে নিশ্চয়।

অমৰাৱতীৰ শিক্ষা বিভাগৰ এজন মুৰব্বী বিষয়াৰ ঘৰুৱা লাইব্ৰেৰীৰ প্ৰতিনিধিজনে কৈ উঠিল : আপোনালোকে যি খিনি কথা ক'লে সেয়া নিভাজ আৰু খাঁটি। তেনে অভিজ্ঞতা আমাৰো আছে। কিন্তু মই আজি আন এটা অভিজ্ঞতাৰ কথাহে কব খুজিছোঁ। মই থকা লাইব্ৰেৰীৰ গৰাকীজনে মোক কিনি আনি খেলফত থৈছিলহে মাথোঁ। পিছদিনা পুৱা তেখেতৰ এজন বন্ধু আহিল আৰু মোক হাততলৈ আগ্ৰহেৰে চালে (তেতিয়া মোৰ চেহেৰা—পাতিও বৰ ভাল আছিল; কাৰণ তেতিয়া মোৰ জন্ম হোৱা দুমাহমানহে হৈছিল আৰু মোৰ জন্মত হৈছিল এটি—নামী প্ৰেছত আৰু অভিজাত প্ৰকাশন পৰিয়ালত)। বন্ধুজনৰ আগ্ৰহ দেখি ধাৰাকীয়ে উচ্ছাসিত হৈ কৈ উঠিল : বৰ ভাল কিতাপ বুজিছে। কালি মাত্ৰ পঢ়ি শেষ কৰিলোঁ। ভীষন পাৱাৰফুল ৰাইটাৰ; আৰু কিতাপখন সাংঘাটিক ডিচটাৰ্বিং বুজিছে।' এনেতে ঘটনাটো ঘটিবলৈ। সেই বন্ধুজন কিন্তু কম নাছিল। তেওঁ মোৰ গৰাকীক খুজি চাকা ব্লেড এখন লৈ ভুলতে প্ৰেছত কাটিবলৈ থাকি যোৱা পাতৰ জোৰাবোৰ এফালৰ পৰা কাটিবলৈ আৰম্ভ কৰি শান্তভাৱে শুধিলে : বৰ ভাল কিতাপ নহয়নে? কি ক'লে, সাংঘাটিক ডিচটাৰ্বিং? ওতো,—এনেকুৱা কিতাপে আপোনাৰ মনত আমনি নিদি পাৰিবনে।

এনে ধৰণৰ আৰু হাজাৰ বিজাৰ তিত্ত, আমোদজনক, মুখৰোচক, ছুখজনক, শোকজনক বেদনাদায়ক পীড়াদায়ক, বিৰক্তিকৰ অভিজ্ঞতাৰ কথা বিভিন্ন প্ৰতিনিধি গ্ৰন্থই আলোচনা কৰিলে। সাংবাদিক সাহিত্যিক নাম লবলৈ আপ্ৰাণ চেষ্টা কৰা দুই এজনৰ কাৰনতিৰ তলত দিনে ৰাতিয়ে চেপা খোৱা পুৰণা আলোচনীৰ মৰ্মস্তুদ কাহিনীৰো বাদ নপৰিল।

প্ৰতি তেওঁলোকৰ গোপন শ্ৰদ্ধা প্ৰৱলৰো প্ৰৱল। তাতোকৈয়ো আমোদ লগা কথা...যে এবিধ লোকে ওপৰোক্ত শ্ৰেণীৰ সমানো কষ্ট নকৰি সেই দলৰ কোৱাভাতুৰীয়া বক্তৃতা শুনিয়েই বিশ্ব-সাহিত্যৰ মোচাক চোহাৰ আনন্দত পৰম অগ্নুত হৈ পৰা দেখা যায়।

আন্তৰ্জাতিক শিল্পী-সাহিত্যিক সম্ভাৰ অমৰাৱতী শাখাৰ হেড-অফিচৰ লাইব্ৰেৰীৰ প্ৰতিনিধিৱাৰ এণ্ড পীচে ক'লে : বৰ্তমান পাৱত গজা এচাম শিয়ান পচুৱৈয়ে আমাৰ নিচিনা নাম কৰা কিতাপৰ নাম, লিখকৰ নাম, ৰিভিউ আদি মুখস্থ কৰি পঢ়াৰ অভ্যাস নথকা লোকৰ আগত টিফিল ঘিলাই ফুৰা দেখা যায়। নপঢ়িলে আমাৰ মাতিবলৈ একো নাই। আমি কাৰো ব্যক্তি স্বাধীনতাত হস্তক্ষেপ নকৰোঁ। কিন্তু সাহিত্যত এনে চৰ্ট-কাৰ্ট ৰিচৰাসকল সাহিত্যৰ চাউলৰ মাজত নিসিজা শিলগুটি।

অমৰাৱতী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ প্ৰতিনিধিৱাৰ এজন ডঃ ৰিভাগোৱে ক'লে : বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পুথিভঁৰালত আমি মাথো উপলব্ধি কৰি চলে হৃদয়ৰ নিৰৱচ্ছিন্ন টনা আজোৰা—পীৰীতিৰ প্ৰশান্ত মহাসাগৰৰ জোৱাৰ-ভাটা। কিতাপখন নিওতাজনেই ঘূৰাই দিয়াৰ উদাহৰণ অতি বিৰল। কোনোবা দাদাই নিয়া কিতাপখন কেনোবা ভৰ্তি দিয়েহি আৰু সেই দৰেই ভৰ্তিৰ নামত ইচু হোৱা কিতাপখন ৰিটাৰ্ণ কৰেহি নিৰ্দ্ধাৰিত দাদাজনে। আমি তেতিয়া হৈ পৰো প্ৰেমপত্ৰ পাৰ কৰোৱা সুলভ সাঁকো। কাৰোবাৰ মনাকান্ত উথলি উঠা ভাৱাশিক কাৰোবাৰ হৃদয়ত সংগোপণে অৱতৰণ কৰোৱা আমি যেনিবা নিৰাপদ পেৰাচুট।

বিশ্ববিদ্যালয়ৰ আনজন প্ৰতিনিধিয়ে খোৰাই খোৰাই আহি আৰম্ভ কৰিলে : বন্ধু সকল আপোনালোকে জনেই যে মই বা মোৰ নিচিনা কিতাপ ছাত্ৰসকলৰ মাজত বৰ পপুলাৰ। পৰীক্ষাৰ ওচৰত ছাত্ৰসকলৰ হেঁপাহ আমাৰ প্ৰতি দ্বিগুণে বাঢ়ে। কিছুমানে আমাক ইমান ভাল পায় যে লাইব্ৰেৰীয়ান আদিৰ চকুত ধূলি দি আমাক পলুৱাই আনে

আৰু কিছুমানে আমাৰ কিছুমান অংশৰ প্ৰতি থকা বিশেষ মৰমৰ টানত আৰু আনৰ হাতত পৰি লঘুলাকনা হোৱাৰ ভয়ত সাৱধানে সেই বিশেষ বিশেষ অংশসমূহ একত্ৰাই চিৰদিনৰ বাবে নিজৰ লগতে ৰাখে। মোৰ পদু অৱস্থাটো দেখি আপোনালোকে কথাটো ভালদৰেই বুজিছে নিশ্চয়।

অমৰাৱতীৰ শিক্ষা বিভাগৰ এজন সুৰক্ষী বিষয়াৰ ঘৰুৱা লাইব্ৰেৰীৰ প্ৰতিনিধিজনে কৈ উঠিল : আপোনালোকে যি থিনি কথা ক'লে সেয়া নিভাজ আৰু খাঁটি। তেনে অভিজ্ঞতা আমাৰো আছে। কিন্তু মই আজি আন এটা অভিজ্ঞতাৰ কথাহে কব খুজিছোঁ। মই থকা লাইব্ৰেৰীৰ গৰাকীজনে মোক কিনি আনি খেলফত থৈছিলহে মাথোঁ।। পিছদিনা পুৱা তেখেতৰ এজন বন্ধু আহিল আৰু মোক হাততলৈ আগ্ৰহেৰে চালে (তেতিয়া মোৰ চেহেৰা—পাতিও বৰ ভাল আছিল ; কাৰণ তেতিয়া মোৰ জন্ম হোৱা দুমাহমানহে হৈছিল আৰু মোৰ জন্মত হৈছিল এটি—নামী প্ৰেছত আৰু অভিজাত প্ৰকাশন পৰিয়ালত)। বন্ধুজনৰ আগ্ৰহ দেখি ধাৰাকীয়ে উচ্ছ্বাসিত হৈ কৈ উঠিল : বৰ ভাল কিতাপ বুজিছে। কালি মাত্ৰ পঢ়ি শেষ কৰিলোঁ। ভীষন পাৱাৰফুল ৰাইটাৰ ; আৰু কিতাপখন সাংঘাটিক ডিচটাৰ্বিং বুজিছে।' এনেতে ঘটনাটো ঘটিবলৈ। সেই বন্ধুজন কিন্তু কম নাছিল। তেওঁ মোৰ গৰাকীক খুজি চাকা ব্লেড এখন লৈ ভুলতে প্ৰেছত কাটিবলৈ থাকি যোৱা পাতৰ জোৰাবোৰ এফালৰ পৰা কাটিবলৈ আৰম্ভ কৰি শান্তভাৱে শুধিলে : বৰ ভাল কিতাপ নহয়নে ? কি ক'লে, সাংঘাটিক ডিচটাৰ্বিং ? ওতো,—এনেকুৱা কিতাপে আপোনাৰ মনত আমনি নিদি পাৰিবনে।

এনে ধৰণৰ আৰু হাজাৰ বিজাৰ তিত্ত, আমোদজনক, মুখৰোচক, দুঃখজনক, শোকজনক বেদনাদায়ক পীড়াদায়ক, বিৰক্তিকৰ অভিজ্ঞতাৰ কথা বিভিন্ন প্ৰতিনিধি গ্ৰন্থই আলোচনা কৰিলে। সাংবাদিক সাহিত্যিক নাম লবলৈ আপ্ৰাণ চেপ্টা কৰা দুই এজনৰ কাৰনতিৰ তলত দিনে ৰাতিয়ে চেপা খোৱা পুৰণা আলোচনীৰ মৰ্মন্তদ কাহিনীৰো বাদ নপৰিল।

অসাধনতাৰ ভাও জুৰি সাৱধানে টেবুলত সজাই থোৱা, কোনো কালে ভুলতো নপঢ়া বিদেশী আলোচনী আদিৰ কথাও আলোচনা কৰা হ'ল। আলোচনাৰ অন্তত ইয়াৰ এটা সমাধানৰ বাবে এটি উপায় উলিয়াবলৈ সভাপতিকে ধৰি অনেক বিচাৰৰ কামত সঘনে ব্যৱহাৰ হোৱা মুঠ দুকুৰিমান খিচিচ্ জাতীয় কিতাপৰ এখন সমিতি পাতি দিয়া হ'ল। সমিতিয়ে তৎপৰতাৰে কলাবোৰ চালি-জাৰি চাই মত প্ৰকাশ কৰিলে যে অভিযোগ বিলাক জেনুইন। কিন্তু ইয়াৰ বিৰুদ্ধে ডাইৰেক্ট্ৰী প্ৰতিবাদ কৰাৰ কোনো উপায় নাই। কিয়নো পৃথিৱীৰ বহুতো কথা মানুহৰ খেয়াল খুছীৰ ওপৰতেই নিৰ্ভৰ কৰে। তেওঁলোকে আমাক একেবাৰে নপঢ়ে। বুলি ক'লেও আমাৰ একো মাত নাই। কাৰণ মানুহৰ বাদে আমাৰ মোল বোজা অগ্ৰ প্ৰাণীও বৰ্তমানলৈকে এই জগতত নাই। মন'পলি বিজিনেচত কিছুমানে চাফা কৰেই। সেয়া আমাৰেই দুৰ্ভাগ্য। অগ্ৰ কোনো প্ৰাণীয়ে কিতাপ লিখিবলৈ আৰু পঢ়িবলৈ আৰম্ভ নকৰালৈকে আমাৰ এনে অৱস্থাৰ অৱসান ঘটাব বুলি আশা কৰা টান। তথাপি মানুহৰ এনে মতিগতিৰ আমূল পৰিবৰ্তন ঘটাবলৈ ঈশ্বৰৰ ওচৰত আমি মাজে মাজে প্ৰাৰ্থনা কৰাই মঙ্গল-জনক। ইয়েই বেছ বুদ্ধি মানব কাম হ'ব। পাতি হাঁহে সোধৰ কণী পাৰেইবা।

হতাশ নহবা

হতাশ হোৱাৰ কোনো কাৰণ নাই।

এসময়ত ময়ো তোমাৰ দৰে কবিতা লিখিছিলো। কবিতাৰ এটি স্বনিৰ্বাচিত সঙ্কলনৰ পাণ্ডুলিপি তৈয়াৰ কৰি কেবাটাও কপি কৰিলো আৰু প্ৰকাশৰ পথ বিচাৰি সেই পাণ্ডুলিপিৰ কপি সহ কেৱাজনো খ্যাতিমান প্ৰকাশকলৈ চিঠি লিখিলো।

এজন প্ৰকাশকে জনালে : আপোনাৰ সাহিত্য কীৰ্তি প্ৰকাশৰ বাবে একমাত্ৰ উপযুক্ত পথ হ'ব আমাৰ দেশৰ খাই পথ ৩৭ নং ৰাষ্ট্ৰীয় পথটি। কাৰণ সেই পথও দিনে হাজাৰ বিজাৰ মানুহ আহ, যাহ, কৰে, আৰু ৰাস্টাত ঘূৰি যুৰা সকলো মানুহৰকৈ ব্যস্ততা নামাৰে, গতিৰে কোনোকেই নিশ্চয় চকু দিব। আপুনি নিশ্চিত মনেৰে আপোনাৰ সাহিত্য সম্ভাৰ সেই পথত মেলি দিয়ক। বিশ্বাস কৰক আমি আন্তৰিক-তাৰে কৈছো সাহিত্য প্ৰকাশৰ এনে নতুন পথ আগতে কোনেও কাকো কেতিয়াও দিয়া শুনা নাই। গতিকে অগ্ৰ কাৰণ নহলেও কেৱল প্ৰকাশ-পদ্ধতিৰ অভিনৱত্বৰ কাৰণেই আপুনি এদিন অমৰ হৈ যাব পাৰে।

আন এজনৰ পৰা উত্তৰ আহিল : আপোনাৰ কবিতা ৰাজি অতি নিৰ্ভেজাল বা খাঁটি, আজিৰ-ছনিয়াত খাটি বা নিৰ্ভেজাল বস্তু ইমান ছপ্ৰাপ্য যে সকলোৰে খাঁটি বস্তু ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ এৰিয়েই দিছে। ইমান ভেজালৰ দিনত এদিন কেতিয়াবা খাঁটি বস্তুৰ লগত সম্পৰ্ক কৰি লাভ নাই বুলি আমিও খাটি বস্তুৰ লগত কাৰবাৰ এৰিয়েই দিছো।...

এনে ধৰণৰ কথাৰে ভৰা অনেক উত্তৰৰ মাজত এজনৰ পৰা অলপ আশাপ্ৰদ উত্তৰ পাই লৰালৰিকৈ এদিন নিজে প্ৰকাশকৰ ঘৰ ওলালোঁগৈ পৰিচয় আৰু উদ্দেশ্যে বুজি পোৱাৰ পাতে তেখেতৰ মুখত একাধিক

বিবাহোপযোগী কথাদায়গ্রস্ত পিতৃয়ে শেহতীয়াকৈ যোগোযোগ চলাই থকা দৰাপক্ষৰ পৰা নেতিবাচক উত্তৰ সম্বলিত পত্ৰ-পাঠ মুহূৰ্ত্তত কৰা ভঙ্গী সদৃশ ৰূপ এটি ফুটি উঠা যেন মোৰ অনুভৱ হ'ল। মোক অলপ দেৰি বহিবলৈ কৈ তেখেত ভিতৰ সোমাল। মই অপেক্ষা কৰি থাকোতে থাকোতে চেকেণ্ড মিনিট হ'ল। মিনিট ঘণ্টা হ'ল। ঘণ্টাবোলা হ'ল আৰু বেলা গৈ দিন হোৱাৰ উপক্ৰম কৰাত মই অধৈৰ্য্য হৈ প্ৰকাশকক ভিতৰ সোমাই বিচাৰিবলৈ গ'লো। চুকে কোণে ভালকৈ চাওতে এবাৰ বিচনা তলৰ পৰা প্ৰকাশক ডুকংকৈ ওলাই লৰমাৰি অগ্ৰ এটা কোঠাত সোমাল। তাৰ পৰা ওলাই বাথকমত সোমাল। অৱশেষত উপায় না পাই দৌৰি ওলাই ৰাজপথৰ জনতাৰ মাজত মিলি মোৱাৰ চেষ্টা কৰা যেন লাগিল। তাতো সাৰিব নোৱাৰি এমন চিঠিবাতে উঠি পলাল। অটৰিঙাৰে অনুসৰণ কৰি ফাচীৰজাৰৰ নদীৰ কাষত দেখা পোৱা গ'ল। গম পাই এইবাৰ প্ৰকাশক ডাঙৰীয়া বিশ্বাসৱদে দৌৰি ফাচীৰজাৰৰ গলিৰ মাজত সোমাল। সদৃশ কোবেৰে তেখেতৰ পিচ লোৱা হ'ল আৰু অৱশেষত দেখা গ'ল যে তেখেত এটি চাৰিমহলীয়া ঘৰৰ ওপৰ তলাৰ চাদৰ ফাকত ফোপাই জোপাই লুকুৱাৰ চেষ্টাত ব্যস্ত। সেইমিনিতেই তেখেতৰ জৰু কৰা সহজ হ'ব বুলি ভাবি ওপৰলৈ আগবাঢ়িলো। সেইমিনিতে মোক দেখি আশ্চৰ্য্যজনক ভাৱে নাটকীয় ঘটনাৰ সৃষ্টি কৰি প্ৰকাশক ডাঙৰীয়াই যিটি কাণ্ড কৰিলে সেয়া দেখি শঙ্কিত হৈ পৰিলো। তেখেত আগপাচ নুশুনি তললৈ জাপ মাৰি দিলে। এই ঘটনাৰ পাচত মই এক মুহূৰ্ত্তত তাত থকা উচিত নহব বুলি ভাবি কবিতাৰ পাণ্ডুলিপি তাতে এৰি মই প্ৰাণটাকি দৌৰি পলায়ন কৰিলো।

ঘৰলৈ ঘূৰি আহি মই গোটেই ঘটনাটো বিশদভাৱে লিখি ব'লো আৰু তলেতলে সেই প্ৰকাশক ব্যক্তিকলো কি হ'ল জানিবৰ বাবে গুপ্ত অনুসন্ধান চলাই যাওতে সন্মুখীন হোৱা নানান ঘটনা আৰু অভিজ্ঞতাক দৈনিক লিখি গলো।

এদিন হঠাতে আবিষ্কাৰ কৰিলো যে মোৰ এই লিখিত বিৱৰণ থোৱা ঠাইৰ পৰা নাইকিয়া হ'ল। ঘটনাটোত মোৰ সন্দেহ বাঢ়িল। এইবাৰ সেই অনুসন্ধানৰ লগতে লিখা মিনিৰ উদ্ধাৰৰ অনুসন্ধানো আৰম্ভ কৰি দিলো। মোৰ সন্দেহ প্ৰথমে হ'ল পৰিবাৰৰ ওপৰত, ক্ৰমে সেই সন্দেহ পৰিলগৈ পুৰনা কাগজ কিনা বেপাৰী কিটা, চানালুৰ, বাদাম ভজা বিক্ৰী কৰা সকলৰ ওপৰত। অনেকদিন সেই গোপন কাহিনী উদ্ধাৰৰ আশাত বিভিন্ন ঠাইত ভজা বাদাম খাই ফুৰোতে ফুৰোতে পেটৰ অসুখ হোৱাত সেয়া বাদ দিলো। কথাবোৰ কিন্তু মই ডায়েৰীৰ দৰে দৈনিক লিখি গৈছো। এদিন হঠাতে মোৰ কোঠাৰ নিগনি, ভালশলীয়া কিটাৰ ওপৰত সন্দেহ ঘণীভূত হ'ল। সেইদিনাৰ পৰা কিছুদিন ৰাতি ৰাতি অতি সন্তৰ্পণে মনে মনে মোৰ পিচৰ লিখাবোৰ পূৰ্বস্থানতে থৈ প্ৰমান ছোৱাত লাগিলো।...

অদ্ভুত কাণ্ড! অভাৱনীয় ঘটনা!! এদিন ৰাতি দেখিলো এজন মানুহ মোৰ বিচনাৰ তলৰ পৰা ওলাই এটি ব্ৰিফকেচ খুলি নিশাৰ সাৰে ভৰিৰ সাৰে মোৰ সেই বিৱৰণীৰ বাকী ছোৱা ভৰাই লৈ ছুৱাৰ খুলি যোৱাৰ উপক্ৰম কৰিছে। আগ পাচ মুণ্ডপি পিচফালৰ পৰা সেই মানুহজনক গৰা মাৰি ধৰিলো। আচৰিত কথা তেওঁ দেখোন পলাবৰ চেষ্টা নকৰিলে। ভয়খাই এৰি দিলো। আৰু আচৰিত কথা তেওঁ তথানিও নপলাল। পোহৰৰ ব্যৱস্থা কৰি দেখা গ'ল সেই ব্যক্তি আনকোনো নহয় মোৰ এজন অন্তৰঙ্গ ব্যৱসায়ী বন্ধু।

চোৰ বুলি ধৰা বন্ধুৱে অতি স্বাভাৱিক ভাৱে কৈ গ'লঃ বন্ধুৱা আপুনি সচাকৈয়ে মহান লেখক। আপোনাৰ নতুন প্ৰতিভাৰ পৰিচয় মই কেতিয়াবাই পালো। আপুনি কবিতা লিখিবলৈ এৰি যি দিনাই ডিটেক্টিভ কাহিনী লিখা আৰম্ভ কৰিলে সেই দিনাই আপোনাৰ নৱজন্ম হ'ল। আগতে যে আপুনি কবিতা বুলি কি আন্টু ফাণ্টু জিন নোমোৱা বস্তুবোৰ লিখিছিল। সেয়েই মই কোনো দিন কমেও দিয়া নাছিলো। কিন্তু এদিন আহি আপোনাক নাপাই কিবা কিবি এটা

পয়াৰ আশাৰে কিবা কাগজ আদি বিচাৰোতেই আপোনাৰ ডিটেক্টিভ উপন্যাসৰ প্ৰথম মণ্ডত মোৰ হাত পৰিল। পঢ়াৰ লোভ সামৰিব নোৱাৰি ঘৰলৈকে লৈ গ'লো। পঢ়িচাই দেখিলো কি সাংঘাতিক লিখিছে আপুনি! সেয়েই মই আপোনাক নোকোৱা কৈয়ে মোৰ ব্যৱসায়ীক দৃষ্টিভঙ্গীলৈও চকু ৰাখি ছপাই পেলালো। দুই এদিনতে প্ৰেছৰ পৰা আহি পাবহি। আপোনাক চাৰ প্ৰাইজ দিয়াৰ ইচ্ছাৰেই আজি ২য় খণ্ড চুৰি কৰি নিবলৈ সন্ধিয়াতে আপোনাৰ বিচনা তলত লুকাই আছিলোহি। আপুনি কিন্তু কম নহয়। ইমান সাৱধানে আহোতেও আপুনি কেনেকৈ গম পালে কব নোৱাৰে। আপুনি অকল ডিটেক্টিভ বাইটাৰেই নহয়—সচা ডিটেক্টিভো এজন। বাক যি হ'ল হ'ল। এতিয়া আপোনাৰ সম্মতিক্ৰমেই ২য় খণ্ডতো প্ৰকাশৰ স্বত্ব মই লব পাৰো নিশ্চয়। প্ৰথম খণ্ডটোৰ বাবে আপুনি পাব লগা টকাৰ আগঠন হিচাপে বৰ্তমান এই মিনিকে ৰাখকচোন।' বুলি বন্ধুৰে চেক বুক উলিয়াই চেক এখন চহী কৰি মোলৈ আগবঢ়াই দিলে।

সেই দিনাৰ পৰাই মই হৈ পৰিলো এই যুগৰ বিখ্যাত ডিটেক্টিভ বাইটাৰ।

॥ পূজাৰ গল্প ॥